

Q. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS,
DE

**JURE CIRCA
PHARMACOPOLIA
CIVITATUM,**

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENBURG. HÆREDE,
&c. &c. &c.

CONSENSU SUPERIORUM
PRÆSIDE
DN. CHRISTIANO THOMASIO,
CONSILIAR. ELECT. BRANDENBURG. ET. FACULT.
JURID. h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores ac Privilegia
Doctoralia ritè capeffendi,
Publico Eruditorum Examini submittit

CHRISTIANUS LUDOVICUS FRITSCHIUS,
Schwarzburgicus.

IN AUDITORIO MAJORI

D. XV. April. MDCXCVII. horis ante & pomeridianis.

RECUSA, HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typ. 1711.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS,
DE

**JURE CIRCA
PHARMACOPOLIA
CIVITATUM,**

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENBURG. HÆREDE,
&c. &c. &c.

CONSENSU SUPERIORUM
PRÆSIDE
DN. CHRISTIANO THOMASIO,
CONSILIAR. ELECT. BRANDENBURG. ET. FACULT.
JURID. h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores ac Privilegia
Doctoralia ritè capeffendi,
Publico Eruditorum Examini submittit

CHRISTIANUS LUDOVICUS FRITSCHIUS,
Schwarzburgicus.

IN AUDITORIO MAJORI

D. XV. April. MDCXCVII. horis ante & pomeridianis.

RECUSA, HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typ. 1711.

DISSEMINATION OF
DE

JURIS
PRAECIPUA
CIVITATUM

RECTOR MAGNIFICENTISSIMO
DR. FRIDERICUS WILHELMUS
RECTOR

CONSEILLO SUPERIORI
PRÆSIDI
DR. CHRISTIANO THOMASIO
CONSEILIER

PRO LICENTIA
CHRISTIANUS FRIEDRICHUS
PUBLIS

IN AUSTRIACIS
PUBLIS
PUBLIS

SUMMARIA.

A 2

versari debeat in dubiis Controversiis circa status hominum arbitrarios, qualis etiam est status pharmacopæorum. § 32. Cur in quaestionibus de jure pharmacopæorum Medicorum scripta caute sint legenda? § ult.

CAPUT II. Considerabuntur potissimum pharmacopæorum jura propria, relictis illis quæ ipsis cum Medicis communia sunt. §. 1. Officia quedam pharmacopæi huc non pertinentia. §. 2. Officia ejus circa comparationem Medicamentorum. § 3. Et compositionem. §. 4. Juramentum pharmacopæis & eorum ministris, quod officio ritè fungi velint præstandum. §. 5. Dispensatoria pharmacopæorum. §. 6. Inter privilegia pharmacopæorum est eorum dignitas §. 7. Immunitas ab oneribus personalibus. §. 8. Et à quibusdam realibus. (Refutatur Tabor.) §. 9. Jus prelationis in concursu Creditorum §. 10. Privilegia contra Aromatarios & Circumfraneos §. 11. Pharmacopolia sunt in urbibus saltem, neque hic ubiq; citra certum & definitum numerum. §. 12. Privilegia tamen talia non violantur, si ob augmentum Civium, aut novam Academiam novum concedatur pharmacopolium. §. 13. Medici hodie non possunt Medicamenta promiscuè vendere §. 14 15. Pharmacopæi non debent agrotos curare. §. 16. nisi sint Doctores Medicinæ, ad quam dignitatem acquirendam non sunt incapaces. §. 17. & post promotionem cogi non possunt, ut officinam suam aliè vendant. §. 18. Nec obstat, quod non calleant linguam Latinam. §. 19. quod non integrum triennium studio Logicali insumere possint, §. 20. quod non sint homines sacri, ut Medici. §. 21. quod hoc modo promotiones Doctorales constituantur. §. 22.

CAPUT III Cura Magistratus etiam non implorati intuitu pharmacopoliorum & pharmacopæorum. §. 1. Adhortantur Medici, ut Recepta sua in officinis frequenter preparari curent. §. 2. Visitatio pharmacopoliorum publica a quibus expedienda § 3. quando & cujus sumtibus? §. 4. Pœna negligentium Medicorum & Pharmacopæorum §. 5. Cura Magistratus circa preparationem Medicamentorum §. 6. & eorum venditionem partim intuitu mercium, quæ venduntur. §. 7. partim intuitu ponderum & pretii, ubi de taxa pharmacopoliorum. §. 8. Pharmacopæi artem Medicam exercentes puniendi. § 9. Pacta Pharmacopæi cum agrotantibus, & collusoria item cum Medicis prohibita. §. 10. Index aliorum errorum, circa quos curabit Magistratus, ne Pharmacopæi in eos incurrant, §. 11. Pœna Pharmacopæorum & actiones adversus eos, §. 12.

ORIGINE ET STATU PHARMACOPŒORUM.

§. I.

Pharmacopœi, Germanis die *Apotheker* / de quibus in præfenti nonnulla differere constituimus, varia pro varietate temporum diversarumque Gentium indole sortiti sunt nomina. Quippe aliis modo *Seplarii*, *Aromatarii*, *Medicamentarii* & *Pigmentarii* appellati leguntur, modo apud alios *Confectionariorum*, *Unguentariorum* & *Apothecariorum* nomine venerunt. Quantum ad mores *Seculi nostri* attinet, id quidem extra omnem dubitationis aleam positum esse arbitramur, *Pharmacopolas* hodie ab *Aromatopolis* & *Pigmentariis* von denen *Gewürz-Crämern* und *Materialisten* distinctam exercere negotiationem; cum tamen & inter eosdem pro more corrupti generis humani haud raro fecundæ lites, potissimum exinde *nativitatem* suam trahentes quod *Pharmacopola* ab *Aromatopolis* *preparatione* *medicamentorum* eorumque *venditione* *circulos* suos *turbatos* esse conquerantur, oriri soleant, hinc ut eo distinctius appareat, quid sit & quis proprie dicatur *Pharmacopola*, rem ex *Historia* & *antiquitate* paulo altius repetere operæ pretium fore duximus.

§. II. Quemadmodum autem in aliis *Disciplinis* evenire solet, ut, licet simplicis à Deo creati sint homines, varias tamen artes quærant, id est, ut vel studio *novitatis* & *acquirendæ famæ*, vel etiam ex *præcipitantia*, quam corrigere postea *existimationi* derogaturum sibi persuadent, in variis *dis-*

siones prolabantur, nec quoque desint, qui vel autoritates præjudicio, vel alia, nescio qua causa commori, novas istiusmodi opiniones arripiant easdemque pro aris & focis, quod dici solet, defendant, unde tam variæ in omnibus Facultatibus Sectæ primam suam originem computant; ita quoque in Medicina factum esse deprehendimus. Nam cum sub infantia Medicinæ, ut loquitur *Alstedius in Thesouro Chronologiae Chronol. 46. ab init.* Patriarchæ ante & post diluvium in duabus Medicinæ partibus, Diætetica & Botanica, iisque longe præstantissimis, excelluissent, nec de Disciplina in formam artis redigenda solliciti fuissent: subsequenter temporibus Medici inter Gentiles famigeratissimi eandem à primæva ista simplicitate, quæ sicut in cultu divino externo, ita & in hac parte ipsis prorsus exosa erat, vindicare, subtilibus, speculationibus atq; ratiocinationibus illustrare, sed & eo ipso simul pedetentim in diversas sententias abire cœperunt donec successu temporis primo quidem duæ tantum Medicorum Sectæ, *Empirica* scilicet & *Dogmatica sive rationalis* prodierint, iisdem tamen mox & tertia, quæ *Methodicæ* nomen nacta, sociata fuerit, licet hanc, cum revera ad scholam rationalem pertineat, ineptè novæ Sectæ famam affectasse notat *Conring. introd. in univers. art. Med. c. 2. thes. 1.* sed tamen differentiam in §. sequ. ipse Conringius supeditabit.

§. III. De singulis paucis agemus. Quantum ad *Empiricos* attinet, eosdem non hodiernis quibusdam Cartesianis, ad sola experimenta quasi prædestinatis, non inepte conferas. summa enim doctrinæ, quam foverunt, huc redit, quod in usu tantum & experimentis Medicinam posuerint, solam experimentorum notitiam arti satis esse, item Medicinam ab experimentis esse deductam, repertis deinde Medicinæ remediis homines de ratione eorum differere cœpisse, itaque post inventam Medicinam demum rationem esse quæsitam, autumaverint, v. *Conring. l. c. th. 2.* Notus ex hac Secta inter alios quoque Sextus ille Empiricus, cujus mentionem injicit *Autor modo citatus thes. 7.* qui aliquot libros contra Mathematicos i. e. dogma-

dogmaticos edidit, & qui alias ad Philosophus Scepticos referri solet. Unde alii meditationi reservandum, annon plerique Pyrrhonorum, qualis & Sexus fuit Empirici, aut certe plerique Empirici, Sceptici fuerint. Illud certum & ab illustri Gallo Monf. de la Mothe le Vageur satis aperte demonstratum Pyrrhonios & ex consequenti Empiricos non adeo absurdos fuisse, ut communiter juventuti Academicæ sistuntur. Empiricis plane contrariatur *Methodicorum* secta cui, uti Acron Agri-
gentinus Empiricæ Asclepiades primum occasionem dedit. Hi in alterum extremum prolapsi, omnem experientiam omnem causarum facultatem, locique effecti cognitionem re-
cerunt, solam indicationem, quæ ab affectu sumitur, sufficere ad Curationem existimantes. Media inter hæc duas in utroque extremo collocatas sectas via *Dogmatici* sive *Rationales* incedunt, quorum Autor Hippocrates Caus fuit. Hi artem non sola experientia sed hac cum ratione conjuncta demum æquiri & comparari professi sunt, ob eandemque causam non immerito eorum maxima semper laus & summa existimatio fuit, v. *laudatus Conring. d. l. th. 8. & 9.*

§. IV. Ut propius ad nostra tempora veniamus paucis dicendum erit, quænam à Seculo XIII. sequentibus temporibus Medicinæ in Europa facies fuerit. Hanc quidem nulli ex modo memoratis Sectis conformatam fuisse expeditum est. Cum enim usque ad annum supra millesimum quingentesimum variæ ab Europæis Christianis ad terram sanctam recuperandam expeditiones susciperentur, hac occasione quoque factum est, ut varia tum Philosophica, tum Medica Arabum scripta in Latinum sermonem verti & ex illis præcipua utriusque disciplinæ præcepta peti cœperint, illaque scripta per integra tria secula, puta à 13. ad 15. publice in scholis explicata fuerit, *Conring. l. c. th. 20. & in addit. p. 65.* Verum ubi circa annum 1500. scriptores Græci, Hippocrates & Galenus, fuerunt translati, Arabibus palmam disputare cœperunt & paulo post plane eximere. Ita enim ad prælatum fuerunt hominibus nova subinde anhelantibus, ut ab hoc tempore novæ
iterum

iterum sectæ, *Galenicorum & Hippocraticorum*, initium sumferint. In specie tamen Galeni maxima autoritas fuisse videtur sicut olim in Græcia, sic & apud Europæos. De Græcis refert *Aut. cit. loc. cit. th. 17.* quod multi dicta ejus ad instar oraculorum suspexerint, & quod quidam, oribasius, ita Galenum fuerit sectatus, ut simiæ Galenicæ titulum hinc meruerit; de Europæis, Italis & Germanis vero *th. 19.* quosdam ne latum quidem unguem à Galeni placitis discedere voluisse, atque adeo visos esse, quod in verba illius Magistri quasi juraverint, qui fervor pro Galeno non tam cito remisit, sed ad Conringii fere tempora continuatus fuit, ita quidem, quod ille, qui Galeni autoritatem in dubium vocare voluerit, pro periculoso Novatore, ne quid pejus dicam, sine omni controversia habitus fuerit. Subjicit *Conring. l. c. th. 20.* de origine Sectæ *Paracelsicæ* atque in Theophrastum Paracelsum fat acerbe invehitur, de quo nos in sequentibus aliqua monebimus.

§. V. Inter Scholas Medicas Seculo circiter undecimo, & sic inter primas in regno Neapolitano florere cœpit decantata illa & vel ob solum libellum poeticum de conservanda valetudine notissima *Schola Salernitana*. Cum enim Constantinus, homo quidem Afer, post longas per Asiam universam, sub Muhammedanorum imperio doctrinæ omni genere florentem, peregrinationes patria profugus se Salernum recepisset, atque Abbati suo Desiderio, qui post Victor III. Papa fuit, haud pauca Medici argumenti ex Arabico Latine versa dedicasset, occasione horum operum excitata ibidem potissimum artis studia creduntur, ex quo nata Schola quædam Medica. *v. Conring. de Antiqu. Academ. Dissert. 5. pag. 98. seqq.* Quæ rerum facie, sine dubio, ut Scholæ Medicæ Salernitanæ majorem autoritatem conciliaret, Rogerius I. Siciliæ utriusque Rex & Salerni Princeps, legem specialem de Medicis tulit sequentem in modum: *Quidquis à modo mæderi voluerit, officialibus nostris & Judicibus se præsentet, eorum discutiendum judicio; quod si sua temeritate præsumserit,*
car.

carceri constringatur, bonis suis omnibus publicatis. Hoc enim prospectum est, ne in regno nostro subiecti periclitentur ex imperitia Medicorum. Non multo post Fridericus II. (uti contra illos, qui hanc legem Friderico I. tribuunt, præsumit Conring. de antiquit. Acad. Diss. 2. p. 54.) imperator occupato regno Neapolitano eandem legem ibi non confirmavit tantum, sed & ampliavit, cujus sanctionis ipsissima verba apponere non pigebit: Utilitati speciali, inquit, prospicimus, cum communi saluti fidelium providemus. Attendentes igitur grave dispendium, & irrecuparabile damnum quod posset contingere ex imperitia Medicorum, jubemus in posterum nullum Medici titulum prætendentem audere praticari aliter, vel mederi, nisi Salerni primitus & in conventu publico Magistrorum judicio comprobatus, cum testimonialibus literis, de fide & sufficienti scientia, tam Magistrorum, quam ordinatorum nostrorum, ad præsentiam nostram, vel nobis à regno absentibus, ad illius præsentiam, qui vice nostra in regno remanserit, ordinatus accedat, & à nobis, vel ab eo medendi licentiam consequatur: pœna publicationis honorũ & annalis carceris imminente his, qui contra hujusmodi nostræ Serenitatis Edictum in posterum ausi fuerint praticare. vid. Constit. Siculas l. 3. tit. 34. De probabili Experientia Medicorum, in Codice LL. antiquarum Frid. Lindenbr.

§. VI. Superfunt adhuc aliæ duæ leges Friderici II. apud Lindenbrogium loc. prox. cit. quæ cum non solum de studio Medico ejusq; praxi, sed & circa Pharmacopolas multa observatu digna & ut ex infra dicendis patebit, fere omnia, quæ hodie quoad Pharmacopolas in usu sunt, contineant, nos quoque hic simul eadem communicabimus. Verba legis in ordine tertiæ hæc sunt: *Quia nunquam sciri potest scientia. Medicinæ, nisi de scientia Logicali præscribatur, statuimus, quod nullus studeat in Medicinali scientia, nisi prius studeat ad minus triennio in scientia Logicali: post triennium, si voluerit, ad studium Medicinæ procedat: ita quod Chirurgiam, quæ est Pars Medicinæ, infra prædictum tempus addiscat. Post quod, & non ante, concedatur sibi licentia praticandi, examinatione juxta Curie for-*

nam præhabita, & nihilominus recepto pro eo de prædicto tempore studii testimonio Magistrali. Iste Medicus jurabit servare formam Curie, hæcenus observatam, eo adjecto, quod si pervenerit ad notitiam suam, quod aliquis Confectionarius min⁹ bene conficiat, Curie denunciabit, & quod pauperibus consilium gratis dabit. Iste Medicus visitabit ægros suos ad minus bis in die, ad requisitionē infirmi, semel nocte: à quo non recipiet per diem, si pro eo non egrediatur civitatem vel Castrum ultra dimidium tarrenum auri. Ab infirmo autem, quem extra Civitatem visitat, non recipiet per diem ultra tres tarrenos, cum expensis infirmi: vel ultra quatuor tarrenos cum expensis suis. Non contrahat societatem cum Confectionariis, nec recipiat aliquem sub cura sua ad expensas suas, pro certa pretii quantitate; nec ipsi etiam habebit propriam stationem. Confectionarii vero facient confectionem expensis suis, cum testimonio Medicorum juxta formam constitutionis: nec admittentur ad hoc, ut teneant confectiones, nisi præstito juramento, quod omnes Confectiones suas secundum prædictam formam facient sine fraude. Lucrabitur autem stationarius de confectionibus suis secundum istum modum de confectionibus & simplicibus Medicinis, quæ non consueverunt teneri in Apothecis ultra annum, à tempore emptionis; pro qualibet unica poterit & licebit tres tarrenos lucrari. De aliis vero, quæ ex natura Medicaminum vel alia causa, ultra annum in apotheca tenentur, pro qualibet uncia licebit lucrari tres tarrenos. Nec stationes hujusmodi erunt ubique, sed in certis Civitatibus per regnum, ut inferius describitur. Nec tamen post completum quinquennium practicabit, nisi per annum integrum cum consilio experti Medici practicetur. Magistri vero infra istud quinquennium libros authenticos, tam Hippocraticos, quam Galeni, in Scholis doceant, tam in theoria, quam in practica Medicinæ. Salubri etiam Constitutione sancimus, ut nullus Chirurgicus ad practicam admittatur nisi testimoniales literas offerat Magistrorum, in Medicinali Facultate legentium, quod per annum saltem in ea parte Medicinæ studuerit, quæ Chirurgiæ instruit facultatem, & præsertim anatomiam humanorum Corporum in Scholis didicerit, & sit in ea parte Medicinæ persequens:

Aus: sine qua nec incisiones salubriter fieri poterunt nec factæ curari.

§. VIII. Adjungenda restat lex ultima, quæ sequentis est tenoris: *In terra qualibet regni nostri nostræ jurisdictionis subiecta, duos viros circumspectos & fide dignos volumus ordinari, & corporali per eos præstito sacramento teneri, quorum nomina ad Curiam nostram mittentur, sub quorū testificatione, electuaria & Sirupi, ac aliæ Medicinæ legaliter fiant & sic factæ vendantur: Salerni maxime per Magistros in Physica hoc volumus approbari: Præsentem etiam legi statuimus, ut nullus in Medicina vel Chirurgia, nisi apud Salernum vel Neapolim legat in regno, nec Magistri nomen assumat, nisi diligenter examinatus in præsentia nostrorum officinalium & Magistrorum artis ejusdem. Conficientes etiam medicinas sacramento corporaliter præstito volumus obligari, ut ipsas fideliter juxta artes & hominū qualitates, in præsentia juratorum conficiant; quod si contra fecerint, publicatione bonorum suorum mobilium sententialiter condemnentur. Ordinati vero, quorum fidei prædicta sunt commissa, si fraudem in credito ipsis officio commississe probentur ultimo supplicio ferendos esse censemus.* Hactenus verba ipsorum textuum ex Lindenbrogio, quibus jam quidē nihil addimus, quam quod cum *Conr. de antiqu. Acad. Dissert. 2. p. 56.* optemus, utinam vero tam recte observarentur illæ Leges, quam recte constitutæ sunt! Passim enim nullo Doctore exculti, illotis ut sic dicam, manibus, illotis pedibus, Medicorum professione se induunt, carnificinam ampla mercede exercituri. Floruit interim Schola isthæc Salernitana, ut ad eam quoq; revertamur, maxime seculo XII. & ut *Conr. l.c. Diss. 3. p. 100.* loqui amat, celeberrimæ fuit famæ, imo in occidentali hoc orbe unicæ, sub finem cujus seculi etiam communi Scholæ istius Magistrorum consilio, libellus poeticus de conservanda sanitate, jam supra nominatus: conscriptus est. Plura desideranti suppeditabit. *Aut. cit. loc. all.*

§. IX. Hodierni Medici ad quatuor Classes referri solent. alii plane sunt *Paracelsici* sive *Chemnici* vulgo dicti: alii *Galenici* solum: alii inter hos *medii*, Galeni scilicet & Paracelsi pariter dogmatibus instructi: alii denique *Hip-*

poeratici, licet pauci. Ex Chymicis præ aliis inclaruit Johannes Baptista *Helmontius*, qui philosophantium sui ævi errores acriter perstringendo, atque impugnando, excitavit torpentia ad philosophiam naturalem ingenia & post Verulamium ad experimenta à nugacissimis quandoque ratiocinationibus revocavit, v. *Conr. intr. in Un. art. Med. C. 2. th. 23. 24. & addit. b. l.* Nos ipsius assertiones & scripta nostra non facimus, neque instituto præsentī convenit veritatem earundem investigare; de hoc tamen certo persuasi sumus, illum ob hoc solum, quod ex parte Paracelsum sectetur, ex parte vero nova multa & hactenus nunquam audita (a præiudicio autoritatis deviantia) comiteatus sit, ut ibidem eum taxat Conringius, immerito vapulare, cum non novitatis objectione, sed falsitatis thesium demonstratione refutandus erat, qui errasse venditabatur. Interim ipse Conringius nonnulla illū habere haud contemnenda falsus est, licet pleraque odio potissimum erga Paracelsum præoccupatus, non sani esse hominis subjungat. Maxime omnium autem adversarios Helmontii irritasse videtur doctrina, quam de Archeo, generationis opus dirigente, deinde perpetuo in corpore præsidente & actiones vel bene val male administrari faciente, proposuerat; cum enim ab omnibus juxta Aristotelis decisum receptum esset, e. gr. causam efficientem ut in artificialibus, sic & in naturalibus esse causam externam, quid poterat hac assertionē videri absurdius? Nos iterum nihil quidem hic definimus, interim tamen accusationem illam in *addit. ad Conring. Introd. C. 2. th. 23. Quid est, magnum, ignorantie asylum constituere, si hoc non est?* tanti non esse arbitramur, ut ea propter Helmontium ē Scholis eliminatum velimus, quasi enim possibile esset omnes rerum causas ut ridicule satis nonnunquam & cum terminis nihil significantibus ac sibi contradicentibus fieri assolet, investigari posse, & quasi non potius hominis sapientis indicium sit, qui abyssum naturæ se exhaurire neutiquam posse ingenue fateatur. Illud non omittendum tum, cum Conringius ista scriberet, nondum Cartesianam sectam in Medicina tanta augmenta fuisse ut hodie: Adeoque si hanc prioribus addas, Chymica

mica secta dividenda erit in Paracellicam & Cartesianam vel quasi Dico vel quasi. Quia quidam in hac secta sunt qui Cartesium nunquam legerunt, ejusque principia miserum in modum detorquent, sufficere sibi ad gloriam Cartesiani nominis putantes, si modo de hamositatibus & ramositatibus utcumque loquantur, atque Paracelsum & Helmontium aliosque impudenter calumnientur.

§. IX. Ex illis, qui Paracelsum cum Galeno conciliare & mediam quasi Sectam condere allaborarunt, Daniel Sennertus potissimum innotuit, Vir celeberrimus qui teste Conringio l. all. th. 21. magnam existimationem, quam diligenti naturalis Philosophiæ ac Medicinæ cultura merito sibi peperit immortalem, apud eruditos invenis, & ad scopum suum aliis quoque communicandum, peculiarem de consensu & dissensu Chymicorum cum Aristotelicis & Galenicis, librum edidit. Quem licet Joh. Freitagius amplo volumine aggressus sit, quam discors sit, nec sibi satis constans in plerisque, ostensurus; non tamen impedivit operosa isthæc refutatio, quo minus Germaniæ Doctorum pars maxima hanc Dogmatico-Hermeticam ipsis appellatam Sectam amplectetur, v. addit. ad d. th. 21. Praxis ejusdem etiam ab exteris tanti facta est, ut bis in Gallia eam typis mandarint. Laudat ejus institutum in plerisque; etiam Conring. l. c. Cap. 7. th. 14. & æque absolutum opus practicum, quam Sennerti est, vix reperiri affirmat, interim tamen & tanti eum non esse faciendum, ac si solus ille palmam omnibus præripuerit, subjungit. Quicquid sit, in eo nobis cum Conringio facile convenit dicente, quod frustra, imo injuriam Sennerto faciant illi, qui tanta superstitione ejus opus colunt, ut nefas etiam existiment, ab ejus verbis discessum facere. Conf. in hanc rem Ammanni Irenicum in præfat. p. 20. ubi Sennertus inducitur, multa convitia in illos, qui classicum Autorem in Medicina eum haberi vellent, evomens. Et videtur omnino, post tempora, quibus ista scripsit Conringius, Sennertiana secta si non interiisse, saltem interitui proxima esse.

§. X. Cæterum, ut ad Sectas Medicorum in §. 2. & 3. me-

mortatas revertamur & hactenus dicta ad scopum nostrum propius amplitemus, quemadmodum Medicina Methodica, omnem experientiam, causarum, facultatum, locique affecti cognitionem finibus suis plane expellens, jam dudum est explosa, v. *Conring. Introd. id. Un. art. Med. c. 2. §. 8.* ita è contrario Empiricos & rationales seu Dogmaticos ipsos præparasse Medicamenta nullum adest dubium. Testator *Conring. loc. cit. cap. 1. §. 12.* apud veteres Medicos non solum ea, ut diximus composuisse, sed & Chirurgiam exercuisse, vulnera curasse, emplastra adhibuisse, verbo, singula artis opera peregrisse, licet ob hoc Medicorum munus ignobilius olim fuisse referant Auctores, quod certe apud Romanos ita observatum, quippe apud quos Medicina diu ut ingenuo homine indigna neglecta & ad servos libertinosque ablegata fuit *conf. Speideli Spec. Notabil. voc. Arzenei*, quod tamen aliis Gentibus successu item temporis sine dubio aliter in moribus fuit, præsertim ubi Chirurgia cum Pharmaceutica non fuit combinata. Constat enim optimos & clarissimos Medicos, nec à Pharmacopœis deciperentur & irriderentur, sed potius eosdem docere possent, artem Pharmaceuticam probè tenuisse, cui ipse etiam Galenus tantam industriam navavit, ut *apud Petr. Castellum in opt. Medic. Sect. II. p. 55.* Cæsaris Antonini Pharmacopœus audiat quemadmodum & Aristoteli hanc peritiam tribuit *Ælianus Var. hist. lib. 5. c. 9.* (Quamvis malim ob infra dicenda per Pharmacopolam ibi intelligere Aromatoriam. Plane tamen de hujus asserti veritate dubitat Schefferus *ad d. l. Æliana.*) Neque vero privatorum cancellis tantum fuit inclusa ars Pharmaceutica, sed nec ab ea antiqui Reges adhorruerunt, quales Mithriates Rex, Demetriusque Macedoniæ Rex, quorum composita extantia illos æternitati commendant. Plura huc facientia habet *Petrus Castellus loc. cit. p. 55. & 56.* quo brevitatis gratia nos referimus.

§. XI. Inde etiam factum, quod variæ à Rationalibus constitutæ sint medicinæ partes, in quibus Pharmaceutica quoque pro parte ejusdem fuit agnita. Cornelius Celsus, de quo

quo *Conring. Introd. in univ. art. Med. c. 2. §. 5. inf.* referente *Schardio in Lexic. jurid. voc. Medicina* tres constituit, unam, quæ victu, alteram, quæ Medicamentis tertiam, quæ manu medetur, quarum prima à Græcis Diætetica, secunda pharmaceutica, tertia Chirurgica nominatur. *Conringius* vero *introd. in univ. art. Med. c. 1. §. 15.* totam Medicinā stricte & in rigore ad duas partes, Prophylacticen & Therapevticam, revocat, & licet *Dn. Annotator, in addit. ad d. §. 15.* contra hanc divisionem opponat, Therapevticen Physicam & Medicam, imo omnium Medicamentorum compositorum conficiendorum rationem ad præcognita Medicinæ pertinere, imo esse instrumentum ejusdem, non partem proprie sic dictam; interim tamen, cum in ipsa re necessitate scilicet Pharmaceuticæ ad Medicinam, consentiat, nec nos nec alii forsan de nuda rei denominatione litem movebimus. *Conf. Amman. in Med. Critic. Cas. & Discurs. 25. p. 191. & 193.* ubi Pharmacopolas artem pharmaceuticam primitus didicisse à Medicis asserit *Conf. & Respons. Facult. Med. Lips. ap. Amman. l. c. p. 195.* Pharmaceuticam quæ in delectu & præparatione medicamentorum consistit, unam ex quatuor Medicinæ famulis appellat *Hoffmann in Lexic. Univ. Tom. 2. hac voco Partem Medicinæ integram Klock. de Aerar. l. 2. c. 15. n. II.* Artificium administrum Medicæ scientiæ *Faust. in Consil. pro aerar. Cless. 16. Conf. 1139.* Imo Pharmacopœum Cocum Medici appellat *Galenus, cit. à Boudewyn in Ventilabro Medico. Theol. P. 2. qu. 7. & Ministrum tantum, id quod principalius est, nempe remedium applicationem ignorantem, quam appellationem tamē ut falsam improbat Speidel in Spec. Var. obs. voc. Apotheker.*

§. XII. Quicquid autem sit de moribus antiquorum temporum, nostro certe seculo, licet adhuc cuilibet Medico Pharmaceuticam curare & simplicium æque & compositorum naturam sedulo scrutari, incumbat, tamen, quantum ad ipsam præparationem Medicamentorū pertinet, ars pharmaceutica & Medicina plane sunt à se invicem distinctæ. Mos quidem ille conficiendi domi medicamenta hodiernum per omnem Asiā obtinet, referente *Conring. de Hermet. Medic. l. 2. cap. 9. p. 239.* quando vero in aliis regionibus diversa munera, sint, exinde fa-

de facta ad punctum determinari nequit. In Africa tamen primum videntur Medici hanc curam à sese in alios rejecisse, ante quingentos amplius annos; quo tempore ibi floruerunt nobilissima regna Tunetanum & Maroccanum sub Regibus Luntuniae & Almohavidicae familiae. Avenzoaris sane ævo, qui seculi duodecimi initio, undecimi fine floruit, morem illum in Africa obtinuisse, non videtur dubitandum. Inde cum Doctrinarum artiumque omni genere in Hispaniam primum, mox in Europæ reliqua concessit, *Conring. l. c.*

§. XIII. Cæterum postquam Theophrastus Paracelsus dogmata sua Medica proponere incepit atque non pauci ipsum hætenus secuti sunt, duæ pharmaceuticæ species ortæ fuerunt. Prisca enim seu *Falenica*, quæ & *dispensatoria* vocatur, ab illis improbata in ejusque locum *Chymica*, quæ & *Paracelsica* dicitur, substituta fuit, cui licet plurimi Medicorum se opposuerint eamque cane pejus & angue fugiendam proclamaverint, ipse quoque *Conringius in Medic. Hermet. l. 2. c. 2.* acriter contra Paracelsicos disputet; multi tamen è contrario celeberrimi viri eam sedulo excollere cœperunt, quorum nonnullos recenset *Dn. Schelhamm. in addit. ad Conr. Introd. in univ. art. Med. c. II. §. 6.* Nos in præsentì quænam alteri sit præferenda non inquiremus, multo minus definiemus. Iterum tamen certum esse putamus, multos nimio Galeni & antiquitatis amore eo delapsos esse, ut nescio quas virulentas reprehensiones in pharmaceuticæ Chymicæ approbatores eructaverint. Ut tamen, quam optime alii de Paracelsicis sentiant, appareat, testimonium *Maximil. Gausen* / quod extat in *Consil. pro ærario Class. 16. Cons. 1140.* apponere lubet. *Revocata est in usum, inquit, celeberrima & utilissima illa pars Pharmaco-Chymiatrica, quæ vulcani interventu impurum inutile à rebus medicamentosis separat, veluti fursur à farina, at eo citius suas vires in corpore humano exferere valeant. Et si morbi fixi & Chronici occurrant, etiam fortioribus ex mineralibus illorum vim & pertinaciam infringat & domitet, quorum virtus penetrantior & efficacior, quam vegetabilium & animalium.*

Et

*Et quamvis cohors Medicorum Galenicorum, quibus satius est glandibus, quam frugibus, fursure, quam farina, fecibus, quam rebus defæcatis, vefci, partim ex ignorantia, partim invidia, hanc artem non satis laudandam è Rep. profligere, criminationibus & nescio quibus prætensionibus causa fuit, quasi venenoso & lethifera præparet, & crambem suam bis coctam & potiones færentes atque decumanas restituere satagat; at tamen experientia cum ratione in multis bene ordinatis civitatibus tandem demonstravit, evicit & obtinuit, ut spagirica Medicamenta quam felicissime, modorite & recte præparata fuerint, & in iusta dosi exhibita, etiam in desperatis affectibus, hydrope, mania, epilepsia, &c. usurpentur, nec vulgari eundem effectum sortiri posse, &c. Conf. tamen quæ contra hodiernum abusum medicamentorum Chymicorum erudite differit Generos. autor *Medicinæ corporis passim.**

§. XIV. Vidimus in §. 12. quomodo nostris moribus Pharmacopola in eo sit à Medico distincta persona, quod Medicamenta secundum præscripta Medici, nach denen vorgeschriebenen Recepten, in officina sua componat & ægrotis subinde suppeditet. Cum autem non solum præparent medicinam nostri Pharmacopœi, sed & species medicamentorum confectioni inservientes quærentibus divendere soleant, at vero olim Aromatarii, qui etiam Pigmentarii, Medicamentarii & Seplasiarii dicebantur, idem fecerint & proinde cum Pharmacopœis nostris convenire videantur, brevibus in genuinam inter eosdem differentiam inquirendum nobis erit. Repetitis vero iis, quæ supra §. 10. tradidimus, scilicet, ipsos Medicos simul artem pharmaceuticam exercuisse, res statim patescit, quod illo quidem tempore Pigmentarii &c. nudi tantum rerum ad componenda medicamenta pertinentium fuerint venditores, quas Medici ab ipsis comparaverint, postea ad medendum ægrotis præparata adhibuerint.

§. XV. Quod in specie *Pigmentarios* concernit, de his notandum, quod pro ratione diversitatis temporum duplicis generis fuerint. Apud veteres quippe Græcos Pigmentum

tum *πῆμεντον* omnia denotabat, quæ in domo esse debent, ut condimentis nihil desit, unde Pigmentarius erat, apud quem quæcunque condimenta postarent. Ubi vero sequenti ævo pro herbis & speciebus quibuscunque medicinalibus Pigmentum usurpari coepit, Pigmentarius eundem denotavit, quem hodie Aromatopolam dicimus, imo, postquam Medici ipsi medicamenta præparare cessarunt, cum Pharmacopolis nostris ista vox fere coincidit Conf. *Joh. Jac. Hoffmanni Lexic. univ. Voc. Pigmentum*. Et hic ultimus significatus etiam *l. 3. §. 3. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* convenire videtur, ubi Marcianus: *Alio Scto, inquit, effectum est, ut pigmentarii, si cui temere cicutam, Salamandram, aconitum, pituocampas, aut hubrostim, mandragoram, & id quod lustramenti causa dederint, cantharidas pœna teneantur hujus legis.* Nudi enim non amplius condimentorum fuerunt venditores, sed & aliarum rerum ad medicinam spectantium. *Ammannus tamen in Irenico ad d. l. 3. §. 3. pag. 186.* eosdem cum medicastis, Studiosis imperitis, Tonsoribus, Balneatoribus, Agyrtis & den Teutschen Academischen Laboranten comparat, licet & Pharmacopœos adjiciat.

§. XVI. *Seplasiarii* nomen suum speciale à *Seplasia*, vel *Seplasio*, foro Capuæ in quo plurimi Unguentarii, pro quibus interdum etiam sumuntur negotiabantur, acceperunt. Vocabantur autem illi, qui pigmenta, thura, odores, pharmica & id genus vanas minutasque merces, quæcunque Pictoribus, Tinctoribus & Unguentariis conducebant, vendebant. Omnis imprimis materia Medica apud illos prostabat: unde eam medici emebant, quod obtinere passim coepit extremis Græciæ temporibus, cum prius ipsi medicamenta manu ficere tenerentur. Conveniunt ergo cum illis *medicamentarii*, ita dicti, quod medicamenta componebant, à quibus ea emebant medici, conf. *Hoffmann Lexic. univ. Tom. 2. Voc. Seplasiarius & medicamentarius*. Quemadmodum vero *Seplasiarius* interdum pro homine effœminato etiam ponitur, *Hoffm. l. c. Tom. 4. Voc. Seplasia*, ita & *Medicamen-*

mentarius in *l. 1. Cod. Theod. de Repud.* in malam partem pro eo accipitur, qui malo medicamento aliquem potionavit, ut loquitur *Alciat. l. 2. Parerg. c. 26.* sive pro malefico & venefico, cui repudium ob hanc causam mitti potest, v. *Fac. Gothofr. ad d. l.* qui significatus huc non pertinent.

§. XVII. Remanet ergo, quod, de quibus hactenus egimus, Pigmentarii, Seplasiarii & Medicamentarii hodiernis aromatariis, denen Gewürk Krämer/ Materialisten/ correspondant, isto quidem intuitu, cum primitus nuda tantum materiae Medicinæ venditio, minime autem Medicamentorum præparatio ipsis concessa fuerit. Et hæc aromatum negotiatio magnam cum Mercatura cognitionem agnoscit, insuper per longe diffitas regiones se diffundit, & ipsa ratione utilitatis, quæ exinde provenit, non levis est ponderis. Reges Ægypti olim eandem sibi vendicarunt, & aromata atque Medicamenta orientalia ab Arabibus, Persis, Indis aliisque Asiaticis populis cœmerunt, quæ postmodum in diversa loca orientalia distribuerunt, atque cum amplo lucro divendiderunt, ita, ut de Ptolemæo Aulete patre Cleopatæ, Straubo testetur, quod ex illa negotiatione quotannis 12. talenta, augmenta proventuum ordinariorum, consecutus fuerit. Ægypto autem à Romanis subacta, hi eandem sui juris fecerunt, annuosque redditus, infinitis modis per illam auxerunt, donec tandem sensim deficere & Mercatores lucro isti terra marique inhiare cœperunt. Plura de mercaturæ hujus origine & progressu differit fusius Speidel, *Specul. Var. observ. Voc. Gewürk.* Quomodo hodie hæc negotiatio à populis Europæis, Lusitanis, Anglis & aliis exerceatur, id vulgo notum esse nec tædiosa recensione indigere putamus.

§. XVIII. Quæ de Aromatariis, Pigmentariis, aliisque in aliquot §§. hucusque tractavimus, ea admodum concinne & summatim exhibet *Joh. Bapt. Helmont. in Oper. suis, Tract. de febribus c. 15. §. 9 edit. German.* quare non incongruum fore duximus, si verba ejusdem recapitulationis loco hic apponamus. Die Apotheker = Kunst / inquit hat erstlich ihren An-

fang bekommen von den Kramern / so mit einfachen Kräutern und
 Gewächsen gehandelt / und von Kräuter-Sammlern. Hernach
 aber / als die Aerzte gesehen / daß es nicht einem jeden gelegen wä-
 re / die Kräuter zu kochen / einzumachen und zuzurichten / so hat man
 diß Wesen zugleich den Materialisten mit anvertrauet; Dabey a-
 ber die Aerzte die auserlesensten und geheimen Stücke für sich be-
 halten / damit sie ihren Nachkommen etwas zur Ehre liessen. End-
 lich aber / als die Faulheit der Aerzte immer mehr und mehr zu-
 nahm / thut man nun nichts anders mehr / als daß man aus einer
 Gasse und aus einem Hause ins ander laufft / und aus den vielen
 Besuchungen und Gängen seinen Gewinn suchet. Hernach sind
 die Apotheker-Bücher (dispensatoria) aufkommen / da man
 nehmlich hin und wieder die besten Recepte zusammen geklaubet;
 nachdem es etwa ihr Unverstand zugelassen; Damit man nehm-
 lich solche Arzneyen in den Apotheken schon fertig hätte und zu
 Fauffen gebe / mehr / damit es desto eher zginge / als daß sich
 Sache allemahl recht eigen so schickte. Darüber mengen denn
 nun die Aerzte ein Gemische in das ander / und geben manchemahl
 den Krancken ein Gefäuffe / darin wol tausenderley Sachen ste-
 cken / damit wenn ja das eine nicht hilfft / zum wenigsten das an-
 dere helffen möge: oder sie sich aufs wenigste entschuldigen kön-
 nen / sie haben die Cur mit diesem oder jenem Krancken angestel-
 let / wie es eine Weise und der Gebrauch ist: (Pertinet huc c.
 7. X. de *etat. & qual. & ord. præfaciend.* dicens: Medi-
 cum, qui juxta artis præcepta Medicamentum dedit ægroto,
 licet hoc male successerit, non tamen eapropter prohiberi
 Clericum ordinari, ad quod cap. *Barbos. n. 5.* notat, Medi-
 cos beatiore esse Advocatis, quia eorum errores terra coo-
 perit: Das ist die heutige Apotheker-Kunst: Wie weit nun von
 derselben unterschieden sey die Chymische Philosophie / wissen zwar
 diejenigen / so dieselbe nur mit einem Finger angerühret; Die Un-
 verständigen aber / so ihre Feinde sind / wissen nichts davon zu sa-
 gen. Hæc ille. Quamvis hic notandum sit, & Helmonti-
 um reliquosque similis Philosophiæ affectas, & eorum adver-

farios raro verba in factum temperare, sed plerumque affectui indulgere atque acutioribus uti verbis. Quod semel hic monuisse sufficiat. Neque enim, quoties ejusmodi Autores in discursu nostro allegamus, in partes imus, sed verba eorum prout invenimus, bona fide & extra affectum recensemus.

§. XIX. Prorsus tamen ab iis, quos enarravimus, distincti fuerunt *Unguentarii*, quippe quorum totum officium ad solam Unguentorum confectionem & venditionem restrictum fuit. Quantum ad ipsa Unguenta, ea quidem commode sic distingui possunt, ut alia vivis, alia vero defunctis adhibita fuisse dicamus, (de qua utraque specie collectanea satis copiosa apud *Hofmanni Lex. Univ. Tom. 3. Voc. Unguendi ritus* (& circa priora iterum ea, quæ valetudinis causa, ab illis, quæ voluptatis ergo adhibebantur, scernamus, de qua distinctione *l. 25. §. 10. & 12. præcipue vero l. 21. §. 1. ff. de auro, argento, mundo, &c.* consuli potest, & quorum singulorum confectione occupatos fuisse Unguentarios forte prima fronte dici posset. Verum uti v. g. non omnes qui carnes faciunt, statim dicuntur carnifices, ita re exactius pensitata maxime vero simile videtur, Unguentarios posthabitis iis, quæ ad valetudinem conducunt, voluptati inservientibus in gratiam fortassis sceminarum libidinosa- rum, plurimam operam navasse. Tradunt enim Autores, viles habitos fuisse Unguentarios; eo quod Unguentum sit materia luxus maxime supervacui: atque espropter Licinium Crassum & Julium Cæsarem Censores edixisse ne quis venderet unguenta exotica: nec non Augusto à M. Antonio exprobratam fuisse, quod proavum habuerit, qui modo unguentariam tabernam, modo pistrinum exercuisset: denique Unguentarios à Lacedæmonis expulsos & propere finibus cedere jussos esse, qui oleum disperderunt, v. *Schard. d. in Lex jurid. voc. Unguentarius*. Et quamvis nobis obstare videatur, quod Hoffmannus in *Lexico voce Cosmus* Cosmum appellat Unguentarium nobilem: facile tamen patebit cuilibet, nobilitatem ibi non pro dignitate, sed pro fama sumi. Erat enim

Cosmus Unguentarius famosus, unde sæpe simpliciter pro unguentario accipiendum, quando Poetæ Cosmi, aut Cusmiani unguenti mentionem faciunt. *Vide Matial. lib. I. Epigr. 88. lib. 3. Epigr. 55. & 82. lib. 7. Epigr. 41. lib. II. Epigr. 8. 15. & 50. lib. 12. Epigr. 55. & 65. & ibi notas variorum Juvenal. Sat. 8. vers. 86.* Ubi inepte vetus interpres, quod Cosmus tam luxuriosus fuerit, ut in ahenum, multis diversorum unguentorum odoribus refertum descenderit illique totum se immerferit, etsi has ineptias retinuerit Lubinus in *notis variorum ad d. l. Juvenalis*. Ex dictis autem simul confirmantur, quæ Schard. *loc. cit. voc. Unguentum*, tradit, Unguenta proprie non fuisse Medicamenta, sed commistionem diversorum odorum, addito oleo, aut balsamo, aut aliquo pingui, ad unguenda corpora, deliciarum & luxuriæ causa, inventa adeoque ea, quæ valetudinis causa confecta, rectius Medicamenta, quam Unguenta appellari.

§. XX. Nec confundendi secundum mores antiquos Græcorum & Romanorum cum Pigmentariis, Seplasiariis & hodiernis Pharmacopolis, antiquorum *Apothecarii*. Quemadmodum enim illis Apotheca non erat officina quædam aromatis, ut hodie, aut minimam pyxidibus deficientium materiarum medicarum locum suppleantibus, repleta, sed vel pro cella vinaria, ut in *l. 21. §. 6. ff. de furt.* vel pro Repositorio librorum, ut in *l. 22. §. 34. ff. de instruct. vel. instrum. ligat.* imo pro omni horreo non solum frumenti, sed etiam rerum quarumcunque accipiebatur, unde & Columella vini horrea pro Apothecis dixit. *Hoffmann in Contin. Lex. univ. voc. Apoth.* ita & Apothecarii nihil aliud, quam institores ejuscemodi horreis propositi fuerunt, in hunc finem, ut pro re nata res in iis repositas venderent, Dominoq; postmodum expeditionis suæ rationes redderent. Unde non mirandum, quod ab omnibus honoribus, tanquam abjectæ fortis homines, exclusi fuerint, ita etiam Imperatores Theodosius & Valentinianus in *l. 2. §. 3. C. de Cohort. Principib. Cornic. ac primib. lib. 12.* Cunctos etiam, inquit, qui diversarum rerum negotiationibus detinentur, tra-

peci.

pezitas scilicet, vel gemmarum argentique vestiumve Venditores, APOTHECARIOS etiam, cæterosque institores aliarum mercium, quibuscunque ergasteriis adherentes, jubemus à provincialibus officiis removeri, ut omnis honor atque militia à contagione hujusmodi segregatur. Quis autem tam insanus esse, & licet clara litera adsit, nullaque constitutio huic legi derogans inveniatur, hæc ad hodiernos Pharmacopœos, qui vulgo Apothecarii nominari solent, applicare vellet?

§. XXI. Obiter hic quoque notandum quod, licet Lutherus in versione Sacri Codicis sæpe utatur voce der Apotheker vel der Apotheker-Kunst / illa tamen nunquam (si modo unicum locum Syracidis c. 30. v. 7. qui de Medicamentariis intelligendus videtur ubi: damit heilet er (der Arzt) und vertreibt die Schmerzen / und der Apotheker macht Arzney draus / excipias) de Pharmacopolis proprie sic dictis locutus est. Singulos textus apponemus: *Exod. 30. v. 25.* Und mache ein heiliges Salbe: Del / nach der Apotheker-Kunst v. 35. Und mache Räuchwerck draus / nach Apotheker-Kunst gemenget / daß es rein und heilig sey c. 37. v. 29. Und macht die heilige Salbe und reiner Specerey / nach Apotheker-Kunst. *1. Sam. 8. v. 13.* Eure Töchter aber wird er nehmen / daß sie Apothekerin / Köchin und Beckerin seyn. *1. Reg. 10. v. 15.* Ohn was von Krämern und Kauffleuten und Apothekern und von allen Königen Arabie / und von den Gewaltigen in Ländern kam / *Cant. 3. v. 6.* Wer ist die die herauf gehet aus der Wüsten / wie ein gerader Rauch / wie ein Geruch von Myrrhen / Wehrauch und allerley Pulver eines Apothekers c. 5. v. 13. Seine Backen sind wie die wachsende Würk-Gärtlein der Apotheker. *Sir. 49. v. 1.* Der Nahme Josias ist wie ein Edel Rauchwerck aus der Apotheken. Si jam supponamus, Medicamentum proprie dici illud, quod valetudinis causa componitur; deinde mores Judæorum variis unguentorum generibus assvetorum respiciamus & postremo contextum ipsum consideremus, res facile clara erit, quod in allegatis dictis aut de Unguentariis, aut, e.g. *1. Reg. 10, 15.* de aromatum negotiatoribus

ribus sermo sit. Puplica quippe Pharmacopolia, sicut nec Oenopolia aut Popinas, quæ hodiernum in Christianorum Civitatibus tam nefandos & detestabiles fructus abunde satis proferunt, Deum T. O. M. ad τὸ bene est optime constitutæ suæ Reip. necessaria duxisse, eaque unquam constituta esse, nullibi legimus. Absit vero, ut quis putare velit, ac si ob ejusmodi verbum B. Luthero dicam scribere velimus, cum hæc saltem eum in finem adduxerimus, quo eo liquidius illa, quæ de separato Unquentariorum munere §. 19. tradidimus, etiam ex Judæorum moribus derivare possemus, & ne quis voce hac seductus Pharmacopæorum nostrorum statum ex sacris literis deducat. *Conf. §. 28.* Facile etiam Lutherum nostrum excusari posse censemus, vel ideo, quia hodie Pharmacopœi etiam Unguenta præparent, vel ex hoc quoque capite, quod in nostra vernacula talismodi vox recepta non inveniatur, quæ Unguentarii vocabulum in nativa & genuina sua significatione exprimat. Nam ex dictis patet, ingentem fuisse differentiam inter ungventarios antiquorum & nostros præparatores ungventorum, *Balsam-Träger. Conf. infra §. 26.*

§. XXII. His tamen non obstantibus, cum verba valeant, sicut nummi, Pharmacopœi hodie ab Apotheca, taberna seu officina (uti eam appellari malunt) in qua præparant & venalia exposita habent Medicamenta, idiomate Germanico vocantur die *Apotheker*/quemadmodum nec incommode in Lingua Latina, Apothecæ significatu plane mutato, *Apothecarii* dici poterunt. Unde nec veniam precamur à Nizolianis vocum aucupatoribus, quod in Dissertatione nostra Apothecarii voce & similibus subinde utamur, etsi parum Ciceronianis & forte jam ex territorio Jurisprudentiæ, quæ magis de rebus sollicita est, quam de vocibus. Et Paulus J. Ctus jam suo tempore fur-tum dixit contrectationem *fraudulosam*, voce usus deportatione digna, si eam secundum leges Nizolii examinare velis. Fridericus II. Imperator in constitutione superius §. 6. recensita *Confectionariorum* nomen à confectione desumptum illis adscri-

adscribit, propterea, quod Medicamenta secundum formulam à Medico traditam conficere teneantur: mox etiam *Stationarios* appellat à statione sive ipsa Taberna, quicquid etiam dissentiat Cujacius *lib. 2. observ. ult.* Stationis nomen autem id denotare videtur, ut vera officina ita instructa esse debeat, ut sit stabilis, id est, non talis, quæ ergo imposita de loca ad locum facile transportari possit, quemadmodum à Destillatoribus aquarum, Circumforaneis pauperioribus & id genus hominibus aliis fieri videmus. In usum enim Civitatis dicunt constituta esse Pharmacopolia, ergo necessum quoque ut Cives iisdem semper frui possint. Eodem sensu Statio die Schildwach & miles stationarius dicitur, quod scilicet locum sibi assignatum mutare pro lubitu non debeat. Quo referri potest *tit. C. de Curios. & Stationar.* ubi Stationarii eos denotant, qui dum milites præsidarii erant in limitibus imperii, fugitivos & ad hostes transeuntes deferre adstricti erant *Schard. in Lex. jurid. Voc. Stationarii.* Plurimæ aliæ significationes utriusque Vocis, stationis & Stationarii, occurrunt, quas singulas recensere, cum & nimis prolixum atque tædiosum futurum esset, non est nostri instituti. Consuli interim possunt *Hofmann. in Lexic. Univ. Tom. 2. Voc. Statio & Stationarii,* nec non *Schard. Lex. jurid. dd. vocibus.*

§. XXIII. Describimus jam Apothecarios nostros, hodiernos, quod sint Cives, quorum functio in eo consistit, ut Medicamenta secundum formulam à Medico præscriptam arte partim Galenica, partim Chymica, in usum publicum ritè præparent atque indigentibus vendant. Quæ descriptio quemadmodum ex traditis hucusque fusius sine revocatione ad lapidem lydium quatuor causarum Aristotelicarum satis dilucida & clara est: ita quoque ad intelligenda distincta duo nomina, quibus Apothecarii vulgo insigniri solent, occasionem suppeditat. Quod si enim ad munus componendi & præparandi ipsa *Φάρμακα* respicias, *Pharmacopæi*; si ad ipsam eorundem venditionem, *Pharmacopolæ* audiunt, postquam scilicet voces illæ è lingua Græca transumptæ & civitate apud Latinos donatæ fuerunt.

§. XXIV. *Cives* esse diximus Apothecarios triplici potissimum habito respectu. *Partim*, quia nemo, uti notum est, ad constituendum Pharmacopolium & exercendas Apothecarii partes admittitur, nisi simul quoque jus Civitatis, quod in Vernacula dicitur das Bürgerrecht / acquisiverit, idque eum in finem, ut qui ex Pharmacopolio lucra & commoda captat, is quoque incommoda sentiat & sic æqualitas inter cives servetur, atque, qui ex morbis civium penuriæ suæ mederi quærit, Systemati Civitatis, si forte defectu aliquo laborare cœperit, iterum succurrere necesse habeat: *Partim*, quia Nobiles hodie neque per se, neque per institores, Germaniæ certe nostræ moribus, mercaturam exercent aut arti pharmaceuticæ excolendæ incumbunt, sed hoc illis, qui urbes incolunt, reliquerunt: *Partim*, denique, quia ad pagorum integritatem pharmacopolia non requiri in confesso est. Rustici enim, si forte debilitas aliqua corporis labores eorum ordinarios interrumpere cœperit, rarissime de Medico, & quod ejus consecutivum est, Pharmacopola anxie solliciti esse solent, sed naturæ viribus confidunt ejusque *αὐτονομίαν* expectant. Quod si tandem naturæ subveniendum putent, omnem pretiositatem nihilominus fugiunt, adeo ut si solum jusculum ex cerevisia & pane confectum, (quod interdum butyri, piperii & Zingiberis aut Cumini, quæ & ipsa tamen rarius ad manus esse solent, aliquid admixtum habet, & quod sudori conciliando adhibere solent) consideres, summariam Pharmacopoli Rustici, omniumque in eo reconditarum Materialium Medicarum notitiam oculis subjectam habeas. Nec vero adest causa, quare hanc Rusticorum simplicitatem rideamus, cum illi potius ruborem nobis excutiant, quod, licet non magis homines, quam ipsi simus, pretiosioribus Medicaminibus tamen adsveti, vilia ejusmodi nobis non æque salutifera esse, sed magnos magna decere putemus.

§. XXV. Certum proinde est, priscos Germanos primis temporibus & antequam nomen Christianum, *nomen* inquam, innotesceret, de Apothecariis non fuisse sollicitos.

Distri-

Distributus enim erat olim populus Germanorum solum in vicis in Dörffern. Nullæ erant urbes. *Vita* non urbana & elegans, sed simplex & rustica: *Ædificia* vix hoc nomine digna, curta *suppellex* *cibus* & *potus* agrestis, communis (ingenue-
orum scilicet, libertinorum & servorum) *cura* agrorum & pe-
cudum, simul tamen *vita laboriosa, frugalis, casta*, & quantum
in paganos homines, i. e. veri Dei cultu privatos cadere potest,
honestæ. Omnis ergo luxus prorsus aberat, & exulante luxu ra-
riores morbi grassabantur. Orto autem Christianismo, nisi for-
san melius *Anti Christianismo*, quippe qui illis temporibus se-
cundum communem Nostratium confessionem ad summum
fastigium evectus fuit,) indecorum videbatur Episcopis ad
convertendos populos barbaros à Papa Romano emissis, in vi-
cis degere inter homines morum simplicium & rusticorum.
Erant enim sive in Græcia, sive in Italia *decoris* magis & *ele-
gantioribus* (quibus vocibus, quando simplicitati opponuntur
luxuriæ & ambitionis odiosa & vocabula temperantur,) mori-
bus adsuæti. Ergo urbes condendas esse suadebant. Cum au-
tem in ædibus sacris Christianorum ita nuncupatorum jam à
Constantini M. tempore luxuria maxima regnaret, in tantum,
ut Principes pessimi & flagitiosissimi Magnorum, Piorum & si-
milis cognomina à Clero acciperent, si modo auro, argento at-
que gemmis ornarent istas ædes sacras; igitur non poterat non
cum ædibus Pseudo-Christianis luxuria in Germaniæ urbes à
Clero introduci v. *Disp. Dni. Præsidis de Jure dandæ Civit. S.*
6. 7. 11. & 29. Jam quia vel ipso pronunciante Syracide c. 37. v. 33.
34. Viel Gessen machet krank/und ein unsättiger Vielsaß krieget
das Krimmen. Viel haben sich zu Tode gefressen/ w. r. aber
mäßig ist/ der lebet desto länger/ it. c. 38. v. 15. Wer für seinem
Schöpffer sündiget/ der muß dem Arzte in die Hände kommen/
luxus est scaturigo plurimorum morborum, inde illud ne-
cessario fuit apud Germanos consequens, ut Medicinæ ac
pharmaceuticæ artes excolerentur &, ne Civitati aliquid ne-
cessarium, ob luxum introductum, deesset, Pharmacopolia pu-
blice constituerentur: pauciora tamen ab initio. Nam sicut

successu temporis luxus magis magisque crevit præprimis postquam introductis ex Italia in Germaniam Academiis vita simul Bursalis i.e. bestialis ubique radices ageret, ita etiam de pluribus Medicamentis circumspicere necessitas exegit. Et illa forte causa est, quare in jure Germanico antiquiori imo Sachsen und Schwaben-Spiegel nihil de Medicis & Pharmacopœis von Aerzten und Apothekern / tunc temporis adhuc rarioris us, dispositum reperiatur.

§. XXVI. Differunt autem Pharmacopœi à Medicis, quod non invitant ægros illisque consilia suppeditent, multo minus formulas (Recepta vulgo) præscribant, sed potius juxta easdem à Medico tradita Medicamenta componant, & sic personæ administræ Medicorum dici possint: ab *Aromatariis* den Materialisten oder Gewürk- = Händlern quod hi non componant Medicamenta, sed simplices aromatum species divendant, atque sic iterum gradu inferioris sint Pharmacopœis, sicut illi Medicis: denen Quack-salbern / Marck-schreyern / Störern / Thertack-s- Krämern / quod hi Pharmacopœorum & Medicorum vices simul gerere affectent, licet plerumque homines decipere soliti sint, utpote de quibus intelligenda *Constit. Crim. Carol. art. 134.* ibi: Und in diesem Fall soll allermeist Achtung gehabt werden auf leichtfertige Leute / die sich Arzney unterstehen und mit keinem Grunde gelernet haben / quæ Constitutio ut à Magistratibus observaretur, optandum esset, tunc enim ejusmodi hominibus pro turpi lucello licentiā proximam suam decipiendi non ita promiscue concederent: A *Laborantibus* sive conficientibus Medicamenta denen Laboranten / sicut & *Destillatoribus* in districtu Schwartzburgico degentibus, denen Balsam-Trägern / quod hi sine præscripto Medici Medicamenta & Unguenta sua conficiant eademque quærentibus divendant, & quamvis eos, quantum ad decipiendi animum, Chircumforaneis accensere nolimus, forsitan tamen & hi expediret, si ejusmodi medicamenta à peritis in arte prius approbarentur, ut omnibus fraudibus eo melius via præcluderetur.

§. XXVII. Dividi possunt in Pharmacopolas *majorum* & *mi-*

& *minorum* Civitatum. Illi propriè & strictè loquendo tantum sunt Pharmacopolæ: Hi vix aut parum ab Aromatopolis & venen Naturalist. n. differunt. Cum enim Cives in minoribus Civitatibus non sint adeo frequentes, & sic, *juxta proverbium*, nec tot morbida pecora inveniantur, quæ totum ovile corrumpere possint, atque ea propter non in tanto luxu vivant, sed quoad vitæ genus Rusticis quam proxime accedant; hinc nec tot Medicis, nec Medicorum ministris indigent. Unde prorsus non est mirandum, quod in ejusmodi Apothecis vix sacchari libra sæpius inveniat, & ex Medicamentis vulgaria saltem & communissima. Quantum enim ad condimenta, didicerunt Cives sale contenti esse piper & Zingiber rarius, ultra hæc alia rarissime adhibent, cum de palato delicatiorum hominum non sint solliciti. Communiter quoque Oenopolium cum Pharmacopolio combinatum esse solet h. e. Vinum ibidem non nisi in Apothecis venditur quod licet rideant urbium majorum Cives die Großstädter; Habent tamen illi, quod sibi de felicitate aliqua præ h. sc. merito gratulentur, cum remotius certe bestialite absint. Deus enim in alium finem non creavit vinum, quam ut Medicinæ instar usurparetur, quod in Civitatibus majoribus quotidiani luxus & variorum exinde propullulantium vitiorum, ebrietatis homicidii, scortationis, ne quid amplius dicam, depravatum est instrumentum. Quid? quod in Apothecis majoribus plus veneni sæpe publica autoritate venditur, quam Medicamentorum sanitatem, promoventium, puta saccharum ad luxuriam præparatum, vini adusti infinita genera, intellectum & voluntatem hominum, si in tanta copia adhibeantur, ut vulgo sit corrumpentia, species augentes lasciviam, &c. Nec inauditum certe est, chartas ad accendendum Tabacum adaptatas, *Fidibus*, ibidem aliquando venditas esse, quæ an ad Medicamenta, an ad condimenta, ciborum referenda sint, ego quidem non perspicio.

§. XXVIII. Quæ omnia tamen non in eum sensum detorqueri volumus, quasi in contemptum Pharmacopolarum adducta fuerint; sed ob hanc tantummodo causam ea meminisse oportuit,

tuit, ut *Statum* illorum, hodiernum præsertim, ita consideremus, prout ex rei veritate se nobis sistit. Inepta certe & perversa methodus est, licet à multis plurium Facultatum eruditis recepta, persuadendi varios variorum Statuum homines, quod Status, in quo vivunt, Deo placeat, aut ad eum divinitus vocati sint, aut quod eo deficiente Respublica incolumis & felix esse non possit, argumento exinde deprompto, quod videlicet sacræ literæ aliquando eorum mentionem injiciant, cum utique firma non procedat consequentia, quod, quicquid in sacro Codice refertur nec diserte improbat, id eo ipso simul tacite approbetur, aut re exactius pensitata, nonnullorum sæpius hanc in modum fiat mentio, qualis *juxta Proverbium*, Pilati in Symbolo Apostolico. Quis enim e. g. Fidicinum & Tubicinum vitæ genus à Deo ordinatum illique acceptum esse evincere velit, ex eo, quod *Gen. 4. v. 21.* scriptum reperiatur, und sein Bruder hieß Jubal/ von dem Isind herkommen die Geiger und Pfeiffer: Aut quis Castratores hominum asperitate Legum positivarum exemptos esse diceret, propterea, quod *Matth. 19. v. 12.* clara verba extent, und sind etliche verschnitten/ die von Menschen verschnitten sind/ nec tamen hujus facti improbatio adjiciatur? Alia tacemus. Cum ergo nullum dubium supersit, quin adulatores ejusmodi secundum Methodum allegatam, simulque refutatam, ad exornandam Panegyrim suam in laudem forte Pharmacopœorum conscriptam, adducturi sint loca Scripturæ supra §. 21. recensita, (quamvis illa de Pharmacopœis hodiernis non posse accipi ibidem jam monuerimus,) brevib⁹ adhuc nobis videndum erit, an & qua ratione Pharmacopœorum status à Deo ordinatus esse dici queat.

§. XXIX. Homo, prout jam in mundo vivit, dupliciter considerari potest, vel secundum *statum ordinarium*, & naturam, quam à Deo accepit, vel secundum *statum extraordinarium*, in quo seipsum per inveteratas consuetudines constituit, vel ab aliis hominibus constitutus est. Quemadmodum autem *status ordinarius*, in justa proportionem motus omnium humani corporis partium æquali modo & alternatione consistens

stans, bonus: *extraordinarius* autem, proportionem illam prorsus turbata, malus est: ita quoque pro duplici hoc hominis statu, bona ejusdem & mala in ordinaria & extraordinaria distinguere possunt, quorum illa ordinarium statum promovent; hæc extraordinario ad ordinarium iterum reducendo medentur. Homines itaque, ut ad rem præsentem veniamus, si Leges naturæ à Deo præscriptas observarent, si temperanter pacifice & caste viverent, in statu ordinario manerent, nec Medico, aut ejus ministro, opus haberent: Jam vero, quoniam non solum per malam & blandam educationem Parentum, sed postea etiam per conversationem cum corruptis atque ipsas perversas inclinationes, quas quisque secum circumgestat, è statu isto in extraordinarium & malum illum detrudimur, & per intemperantiam, iram immoderatos concubitus, &c. varia morborum genera nobis ipsis quasi procuramus, quibus iterum tollendis Medicamentorum adhibitione opus est; igitur facile consequitur, quod Medicorum & Pharmacopœorum status quidem etiam à Deo, præsupposita hominum corruptione ex postfacto ordinatus sit, bonus tamen non ordinariis, sed extraordinariis tantum, quæ respectu status ordinarii potius male sunt, annumerandus veniat, quemadmodum etiam intelligendus locus Syr. 30. v. 1. 2. Ehre den Arzt mit gebührender Verehrung / daß du ihn habest zur Noth. Denn der Herr hat ihn geschaffen / und die Arznei kommt von dem Höhesten / und Könige ehren ihn. Conf. Dn. Præsidis Introd. ad Ethic. cap. 1. §. III. 122. seqq.

§. XXX. Quæ hactenus prolixius differuimus, multiplicem habent usum. Potissimum vero (1) ut evitemus errorem multorum, qui sicut in omnibus juris tam publici, quam privati, controversiis jus Romanum, licet sæpissime obtorto quasi collo fiat, in decisionis auxilium advocare allaborant: ita etiam in quæstionibus de jure Pharmacopœorum hodiernorum rem dicti juris Romani Legibus, in quibus Apothecæ vel Apothecariorum forte mentio fit, definire volunt, cum tamen, uti apud omnes in confesso est, status hodiernus Germanus

manus cum Romano non magis, quam album cum nigro conveniat, nos quoque jam *supra* §. 20. ostenderimus, Apothecariorum nomen nihil minus, quam Pharmacopæum, similiter apothecam nil minus quam res ad Pharmaceuticam pertinentes in Legibus Romanis denotare: (2) ut tamen è contrario, quando de jure Pharmacopœorum acturi sumus, discamus, Leges Romanas, quæ de Medicis & Pigmentariis aliquid disponunt, suo modo argumenta præbere, quæ ad Pharmacopolas nostros applicari possint, cum ex *supra* §. 10. dictis etiam constet, quod antiquitus Medici artem pharmaceuticam ipsi exercuerint, hodie vero, cum Pharmacopœi distinctæ à Medicis sunt Personæ, & quasi portio quædam officii Medicorum ipsis assignata fuit, in eo tamen adhuc conveniunt, quod in Medico pariter ac in Pharmacopœo exacta specierum ad Medicinam pertinentium simplicium & compositorum modi item præparationis accurata requiratur Cognitio, & cura Pharmacopœis communis sit cum Medicis & pigmentariis circa caute distribuenda medicamenta. Unde Privilegia quæ in Legibus Romanis Medicis indulta sunt, nisi aperta diversitatis ratio subsit, non inepte ad Pharmacopœos applicari poterunt, & vice versa quæ de delictis Medicorum & Pigmentariorum apud Romanos disponuntur, suo modo etiam pertinebunt ad Pharmacopolas. Cavendum tamen simul (3) ut, licet hæc ita sese habeant, non tamen istiusmodi argumentis ex Legibus Romanis desumptis decisionem quæstionum circa jus Pharmacopœorum occurrentium principaliter & unice, tanquam immobili & infallibili fundamento superstruamus; sed præcipue cum Pharmacopolæ hodierni isti ævo plane fuerint incogniti, minima insuper Circumstantia totum jus, ad rem alias applicabile, prorsus variet, ut probe ad rationes istarum, in quibus de Medicis aut Pigmentariis aliquid definitum reperitur, attendamus, eam decisionem, si ratio & ad Pharmacopœos quadret, applicemus, si minus, tanquam ad statum præsentem non pertinentem, prætereamus, & sic in univ. sum præjudicia tum *auctoritatis*, in cognoscendis erroribus eorum, quæ coeco affectu erga Jus Romanum capti ad elevan-
dum

dum illud, nescio quas Romanis ipsis inauditas etiam controversias ad minimum per argumentum à pari, ut putant, ex illius textibus decidere volunt: tum etiam *precipitantia*, in agnoscenda rationis disparitate circa argumentorum è jure Romano de properatorum applicationem, probè evitemus.

§. XXXI. Proderunt quoque (4) ea, quæ tradidimus, ad hoc, ne forte quis miretur methodum nostram, qui potissima Juris Pharmacopolarum capita ex Constitutionibus Siculis Rogerii & Friderici, supra §. 5. 6. 7. recensitis, deducturi sumus. Ipsa enim rei evidentia, testis sane omni exceptione major, & illa, quæ postea subjungemus, ad oculum demonstrabunt, pleraque quæ hodiernum circa jura Pharmacopœorum observari videmus, dispositioni illarum Constitutionum convenientia esse. Neque hujus facti causa longius petenda erit. Quod si enim secundum ea, quæ §. 25. adduximus, consideremus, partim Episcopos Papæ Romani Emissarios, dum Germanos ad Pseudo-Christianismum inter maximas Papales tenebras regnantes in spem futurarum ad pias causas donationem convertere admodum solliciti erant, Mores Germanorum ad mores Italorum simul diligentius formasse: partim, etiam & hoc notemus, quod una cum introductione Academicarum Italicarum in Germaniam etiam mores in Academicis Italiæ recepti simul traducti sint; facile exinde concludi poterit, moribus Germanorum semel in deterius mutatis, eos quoque Medicis & Pharmacopoliis amplius carere non potuisse, & tunc, qui semel Italice vivere inceperant, in hac quoque parte se Italo-Christianorum constitutionibus receptis conformare necesse habuisse.

§. XXXII. Notamus exinde (5) statum Pharmacopolarum in Republica magis ad arbitrarios, quam summe necessarios status referendum esse, atque ea propter quoniam in questionibus de jure & privilegiis ejusmodi statuum occurrentibus plerumque in utramque partem ex rectæ rationis dictamine rationes afferri possunt, in tali casu ante omnia eo respiciendum esse, annon quæstio illa Legibus vel Statutis jam fuerit decisa. Quod si decisa, non attendendæ facile erunt querelæ

adversæ partis, cum in ejusmodi causis arbitrariis nulla decisio tam exacte fieri queat, quin pro altera etiam nonnulla eaque nec verosimilia argumenta adduci possint. Sin vero decisio nondum facta fuerit, (6) cautionem adhibendam esse putamus, ne rationes ad decisionem futuram adhibendæ inconsiderate ab iis, vi vel partium litigantium loco stant, vel ob interesse quoddam affectionem ad causam in favorem aut odium alterutrius partis foveant, expetantur, sed caute potius argumenta, quæ sana ratio, ab iis, quæ affectus aut interesse speratum suppeditavit, secernantur, nec non ratiocinatio moderata discursibus turgidis & Rhetoricis exclamationibus interrogationibusque fucatis præferatur: In dubio vero & nisi aliæ rationes præponderent, magis pro libertate negotiorum & æqualitate Civium in omnibus quoad fieri potest, conservandæ, quam pro Monopoliis & Privilegiis pronuncietur, dum quod respectu unius favorabile, id certe intuitu alterius, qui ab hoc favore absque tamen sua culpa excluditur, pro odioso reputantum sit.

§. XXXIII. Has adeo Regulas cum & nos circa præsens institutum nostrum simus observaturi, nemo vitio nobis verteret, si ab affectibus liberi, h. e. neque odio erga Medicinam aut Medicos neque favore erga artem Pharmaceuticam præoccupati, rationes contra Pharmacopœos subinde à Dominis Medicis etiam famigeratissimis, & quos jure meritoque veneramur, allatas, vel ex illa prudentiæ lege eò accuratius simus examinaturi, quod Domini Medici ex Partibus hac in causa disceptantibus sint pars potentior, majori erudite, favore item Principum aliorum Magnatum atque Eruditorum maxime pollens, atque præterea de juribus suis publice aliquid deducendi aut commentandi tot tantasque occasiones Pharmacopœi non habeant. Quod si igitur argumenta à Dominis Medicis contra Pharmacopœos in medium allata tanti ponderis inveniemus, ut jure opponi illis aliquid haud possit, lubentes nostrum calculum illis adjiciemus; sin leviorare illa experti erimus, à partibus Pharmacopœorum stare non tergiversabimur.

CAPUT.

PHARMACOPOEORUM OFFICIO ET PRIVILEGIIS.

§. I.

CUM inter partes Medicinæ in *cap. præced.* §. II. etiam Pharmaceuticam viderimus, in §. 30. Medicos & Pharmacopœos adhuc hodie in quibusdam convenire, dictum fuerit, sine dubio Pharmacopœi etiam multa cum Medicis communia habebunt jura, quæ in non exiguo numero singula apponere facile possemus; At vero cum in præsentī de Pharmacopœis in specie differere & tractando illam Materiam ab omnibus ambagibus omnique prolixitate, nisi quam ipsa rei natura necessario requirit, abstrahere constituerimus, itaque communia illa aliis *Dissertationem de jure Medicorum* forte conscribere volentibus relicturi, nos potissimum de jure Pharmacopœorum singularibus & propriis pro ratione instituti nostri solliciti erimus ex communibus illis præcipua saltem intranscursu & obiter quasi notaturi.

§. II. Videntur autem non incommode quæstionis de jure Pharmacopœorum ad duo summa capita referri posse, vinculum & laxationem libertatis eorum, seu stilo magis Juridico, officium eorum & privilegia. Quod officium attinet, primum inter requisita boni Pharmacopœi à nonnullis ponitur, *ut sit fide & professione vere Christianus*, non atheus aut infidelis, cujus conscientia & animus seria pietate ex fontibus Israelis sit informatus, ut Deum Medicinæ Autorem timeat, eumq; operum suorum judicem, omnia cernentem, & actionum omnium ac singularum rationem habentem agnoscat, sunt verba *Klockii de Aerario l. 2. c. 15. n. 10.* non incongrua quidem, quoniā, si veræ Pietatis fundamenta in corde Pharmacopœi jacta, is omnia illa, de quibus inter peccata Pharmacopœorum dicemus, sua sponte intermissurus sit. Sed vereor, ne hoc vere requisitū

maneat, præsertim nostri corrupti seculi moribus, ubi inulti nomine Christiani, pauci re ipsa tales in omnibus omnino statibus eheu! inveniuntur. Ut taceam, hoc non tam esse requisitum Pharmacopœi, quam officium communissimum omnium statuum in Christiana republica. Illud autem, quod *Mich. Boudewin in Ventilabro Med. Theol. P. 2. qu. 4. p. 314.* adjicit, debere Pharmacopœum vera Apostolica & Romana religione, non autem hæresi aliqua, aut Magia, (si magiam veneficam intelligit, res per se patet,) esse imbutum, ne caducum Corpus suando, immortalem animam simul occidat, id Autoris, qui sectæ Pontificiæ addictus fuit, superstitioso Religionis Zelo condonamus, & eo quidem libentius, ubi inter Evangelicos vivimus, qui fortassis definitionem Hæretici in l. 2 §. 1. de Hæret. ibi: *qui vel levi argumento à judicio Catholice Religionis & tramite detecti fuerint deviare,* non admittent, nec hucusque de rite definienda Hæresi inter se convenire potuerunt. Consecrarium autem hujus I. Requisiti est *secundum*, ut scilicet Pharmacopœus sit *affabilis, benignus, misericors, pauperibus mitis & liberalis* ægrorum necessitatem & periculum fideliter expēdens, & in præstandis officiis charitatis impiger & fidelis *Klock. d. C. 15. n. 12.* ubi enim vera pietas radicata, non possunt non ejusmodi fructus consequi.

§. III. Officium Pharmacopœi propius consistit in eo, *ut omnium simplicium, vernaculorum & exoticorum solidam, non umbraticam aut trivialem, habeat notitiam,* in eumque finem Græcam & Latinam Linguam, præsertim vero hanc, ad minimum in tantum calleat, ut nomina herbis, arboribus, aliisque rebus ad medicamenta spectantibus imposita, intelligere valeat, v. *Klock. d. c. 15. n. 12. conf. Conring. Introd. in Un. art. Med. c. 12. §. 2. Habeat Facultates mediocres,* vel de iis alio modo prospiciat, quo debito tempore coemere possit Medicinas optimas, nec deteriores, quia viliori pretio veniunt, præstantissimis, quæ paulo largiore comparantur, præferre necesse habeat *Klock l. c. n. 12. conf. Constit. 2. Friderici supra C. 1 § 6. recensitam.* Curet proinde *ut semper debitus remedium simplicium*

plicium & compositorum, vernaculorum & exoticorum, bonorum & integrorum, apparatus adsit, Klock. l. c. n. 5. gute/ frische und tügliche Materialien und Arzneyen vocantur in Rec. Imp. de Anno 1579. Tit. 34. quæ ratione partium anni & mensium conquirenda, idoneè reponenda, frequenter lustranda & conservanda. Quo autem eo melius conservari queant, incumbit Pharmacopœo, ut officinam in salubri & perstabili loca à ventorum disturbio, pulveribus, fumis & fœtoribus dissitam constituat, & tersam ac mundam omnibus modis servet. Klock. all. l. n. 14. Hæc enim omitendo corruptioni Medicamentorum occasionem suppeditans & sui ipsius damni faber est, si merces corruptæ illi relinquantur: & illas fraudulenter vendendo, contra proximum suum gravissime peccat.

§. IV. Quantum ad Medicamentorum compositionem, exigitur, *ut Pharmacopæus Medicamenta probe præparare & componere sciat. Quod ut eò melius fieri possit, opus est, (a) ut dispensata simplicia, priusquam misceantur, ordine collocet, & ad eorum examen & inspectionem Senatorem unum vel alterum huic negotio deputatum cum Physico, Medico ordinario, convocet, iisque, si fieri potest, intuentibus misceat. conf. Const. 3. Friderici Cap. 1. §. 3. adducta. Medicus Medicinæ præparatæ annum, mensem & diem superscribat, deinde reponatur, & si opus fuerit, justo tempore, priusquam in usum publicum traducatur, fermentari finito. (b) Ut dispenseet juxta literam appronatorum Dispensatoriorum, de quibus postea, non secundum propriam phantasiam, & seponendo formulam à Medico præscriptam, Klock. d. l. 2. c. 15. num. 16. 17. 22. Si porro gnarus artis Chymicæ, in eaque exercitatisimus, Id. ib. n. 18. Cum ars componendi medicamenta sine Chymicarum rerum peritia mutila sit, neq; possit citra eam acquiri, Dn. Schellhamm. in addit. ad Conring. Introd. in art. Med. C. II. §. 6. Conducat Ministros artis pharmaceuticæ gnaros probeque in ea versatos & doctos, neque ullū recipiat vel admittat ministrum in officinam, quin à Medicis examinatum, sufficiensque vitæ, morū & profectus testimoniū edentem & fidelitatis juramento*

fese obstringentem, *Klock. l. c. n. 21. v. Ammanni Medic. Critic. Cas. 25. p. 192.* Si in receptis quid occurrat, quod non intelligat, vel minus assequatur, vel sit, de quo dubitet, v. gr. an pro una, pluribusve dosibus dare debeat, an fortioris complexionis sit æger &c. *Medicum adire, explicationem & enodationem rei postulare, & quid faciendum sit, percunctari debet, v. Boudewyns Ventilabr. Med. Theol. P. 2. qu. 7. pag. 334. Klock. l. all. n. n. 23.* ne forte ægrotus, si propriam Pharmacopœus sequatur phantasiâ, eo ipso damno aliquo irreparabili afficiatur. Constitutum denique esse solet, *ul Receptorum formulæ adscripto anno & die, quo & in cujus gratiam paratæ, libro inscribantur aut in originali asserventur*, ut si quis eas repetat, pro ægri commodo in promptu haberi possint. Hæc omnia, quæ recensuimus, optime statuuntur, quod ad officium boni Pharmacopœi requirantur; verendum tamen, ne non & de pluribus celebribus urbibus querelæ moveri possent, qualiter de Antverpia conqueritur *Boudewin l. c. qu. 4. p. 314.* Nescio qua conscientia tamdiu toleratum sit, ut omnes & singuli, cujuscunque tandem artis aut conditionis forent, (data modo pecunia vel aliam ob causam) Pharmaciâ erigere possint & Medicamenti præparandi scientiam sibi vindicent.

§. V. Sunt quidem & alia capita ad officium Pharmacopœorum pertinentia, sed negativa magis & quid omittere debeant, quæ adeo *cap. seq.* ubi de delictis Pharmacopœorum differemus, reservabimus. Ut vero ea, quæ ad officium eorum spectare diximus, omnia & singula probe observent Pharmacopœi *juramento adstringi solent.* Hoc enim si non fieret, non solum in præparandis, verum etiam in taxandis Medicamentis salus ægrorum & existimatio Prædicorum multum facile periclitaretur, ut inquit *Ammann. in Medic. Critic. Discurs. 16. n. IV.* Et hunc in finem non solum in *Constitutionibus 2. & 3. Friderici, cap. 1. §. 6. & 7.* appositis jam sancitum, ut nemo admittatur ad hoc, ut teneat confectiōem, nisi præstito corporaliter juramento sive sacramento, quod confectiōes fideliter juxta artes & hominum qualitates sine fraude in præsentia juratorum facere

facere velit; Verum etiam in der Sächsischen Lands-Ordnung de An. 1550. Tit. von Apotheker/it. in der Tax-Ordnung de An. 1623. Class. 2. Tit. Apotheker-Wahren idem repetitum deprehenditur. conf. etiam Sächsische Gothaische Medicinal- und Apotheker Ordnung de An. 1694. C. 2. §. 1. ibi: Wenn er nun diesem ein Gelingen gethan und in dem Examine wohl bestanden / ist er auf die Apotheker Ordnung und den Tax, aus denen selben im geringsten nicht zu schreiten / in Pflicht zu nehmen. Formula juramenti suppeditatur in der Chur-Brandenburg. Medic. Ordnung de An. 1694. p. 20. sequentem in modum: Ich N. N. schwöre und gelobe GOTT den Allmächtigen und Allwissenden / daß ich meiner Pflicht in rechtmäßiger Vorsorge und Obacht meiner Apotheken treulich wahrnehmen / Sr. Churfürstl. Durchl. zu Brandenburg / publicirte Apotheker-Taxe und Ordnung in allen und jeden Punkten und Articulen fest und unverbrüchlich halten / und denenselben nach meinem besten Verstand und Vermögen nachkommen / die verordnete bene Medicamenta und Recepte in Maaßen / Gewichte / Maaß oder sonst nirgends worinn ändern / noch ein Stück vor das andere nehmen / oder meinem Gesellen / und Jungen solches zu thun verstaten / die sub Manu approbatorum Medicorum zu gefertigte Recepte treulich und sorgfältig verfertigen lassen / aber des Curirens und Besuchs der Patienten mich enthalten / insonderheit ohne der Medicorum gutbefinden und Vorwissen / keine Purgantia, Vomitoria, starck reibende Medicamenta oder Opiata, vielweniger Gift aus meiner Officin verkauffen / oder jemand ohne gnugsame Untersuchung oder Versicherung abzugeben lassen / und im übrigen mich also verhalten wolle / wie es einem ehrlichen / rechtschaffenen / vorsichtigen und gewissenhaften Apotheker gebühret und wohl ansteht; So wahr mir GOTT heiße / durch Iesum Christum. Aliam formulam refert Faust. in Consil. pro aerario Class. 16. Conf. 1159. hunc in modum: Se velle colligere simplicia, tempestive & diligenter exsiccare: Composita se dispensaturum secundum artis Medicæ præscriptum, quæ saccharo

charo condienda, non melle &c. venenoso & abortum causantia nemini cessurum, inprimis ignotis, præparaturum summa cum diligentia ea, quæ purgant, obsoleta & deperdita adjecturum, nec quid pro quo adhibiturum, sed omnia consilia Medici facturum. Non solum autem ipsi Pharmacopœi, sed & eorundem Ministri juramento ob identidem rationis adstringendi, v. quæ in §. 4. ex Klockio adduximus, quo etiam collimat ex Corpore Juris Saxonici Verordnung bey den Sächsischen Universitäten / cap. von der Facultät in der Arzney §. So wollen wir / fol. 272. in f. die Apotheker / so nicht selbst Doctores in Medicina sind / und ihre Gesellen / sollen an die Medicos gewiesen und von denselben mit sonderm Pflichten eingenommen werden / welches auch in andern Städten / welche Apotheken und Stadt-Physicos haben / also gehalten werden soll / licet ordinatio Ducis Gothani de A. 1694. c. 3. §. 1. corporale juramentum solum ab illis, qui Provisoris apud viduam aliquam aut in Pharmacopoliis Minorum, officio funguntur, requirat, quoad cæteros vero promissionem stipulata manu factam sufficere definiat: Diejenigen Gesellen / so von Witriben Rindern oder Vormündern in denen Apotheken zu Provisoren anzunehmen / sollen nechst vorher gnugsamen dargethanen Zeugnisse wegen ihrer Geburt / ausgestandener Disciplin und Lehr-Jahre / auch ob sie bey rechtschaffenen und erfahrenen Apothekern gelectet / wo dieselben serviret und wie sie sich verhalten / von jedes Orts Obrigkeit bezeugt werden / die andern aber nur an Eydes statt mit gegebenem Handschlag angeloben &c.

§. VI. Diximus in §. 4. inter alia etiam à Pharmacopœo requiri, ut non secundum propriam phantasiam, sed juxta, litteram approbatorum Dispensatorium, qualia sunt Augustanum, Noricum &c. medicamenta rite præparet. v. Klock. de Errar. l. 2. c. 15. n. 27. Brandenb. Medicinal Ordn. de Anno 1694. von Apothekern §. 5. & 6. p. 10. Non abs re ergo fore duximus, si nonnulla de iisdem hic subjiceremus. Sunt autem, vel ad minimum debebant esse, illa Dispensatoria libri publice approbati, modū rite præparandi Medicamenta composita Pharmacopœis

pœis perspicue & accurate præscribentes. Sed *debebant esse* forte non contra veritatem diximus. Si enim vel unum *Helmontium in operibus Tract. 54 de Morbis c. 23. n. 24. 28.* inspiciamus, querelæ ejus modi & hic defectum saltem aliquem deprehendi nobis docebunt. Die Apotheker-Bücher / inquit, sind wie sie von den Schulen gepriesen und zusammen geschrieben / und von den Aerzten gebraucht werden / nur zu Beförderung / und gleich fertige Arzneyen im Vorrath zu haben / (Dannenshero auch die Apotheken Promptuaria genannt werden / daß ist: Vorrath-Kammern von fertigen Arzneyen) nicht aber handeln sie von gewissen eignen Mitteln / wie diese oder jene Kranckheit solche erfordert. Nemlich sie haben nur einen allgemeinen und gleich durchgehenden Zweck / da man dazu wohl dispensiren / daß ist / ziemliche Erlaubniß brauchen / und eines vor das andere nehmen darff: Daher sie auch Dispensatoria genennet werden: (das ist solche Bücher / daraus zu sehen / wie weit die Kunst Erlaubniß giebet / ein Mittel an statt des andern zu gebrauchen /) da erscheinet ja aus allen und jeden Recepten / weil überall solche rohe Stücke zusammen geworffen und untereinander gemischt werden / daß man nur mit lauter Muthmassungen umgehe / und den Ausgang nach Vermuthungen ermesse: Also / daß ja der arme Krancke vor sein Geld überall betrogen wird / nemlich so wohl durch den Apotheker / es mag nun derselbe redlich oder unredlich handeln; als auch durch den Doctor, sonderlich weil derselbe bey dem Doctor werden seine Pflicht thun muß. Denn da meinen hernach die Leuthe / es könne derjenige nicht irren / noch betrogen / noch betrogen werden / welcher einen Eyd geschworen hat / und wohlwissentlich als eine tüchtige Person Arzney zu geben Erlaubniß bekommen. An nimis duriter interdum locutus fuerit Helmontius, id discudere hujus non est loci, cæterum, quantum ad libros illos dispensatorios, non sine causa aut ex odio ejusmodi querelas movisse videatur, dum & ab aliis hoc fictum deprehendimus, v. *Dan. Ludovici de Pharmacia moderno seculo applic. in Introd.* ubi inter alia p. 6. dicit, Medicos magna

F

parte

parte antiquæ autoritatis ac libertatis privari & Dispensatoriorum arbitrio formulisque inibi authenticatis sæpe non sine multis Curationis incommodis alligari. Et hæc forte causa fuit, quod Serenissimus Elector noster in *alleg. ord. Medicin d. §. 6.* ibi: *Wiß unser Collegium ihr eigenes Dispensatorium heraus gegeben hat/* adhuc alio quodam Dispensatorio præter ibidem recensitum Augustanum opus esse existimaverit.

§. VII. Quoad privilegia Pharmacopœorum notamus (1) illos singulari dignitate gaudere, partim, quod nomine Medicorum generaliter accepto etiam veniant, partim, quod Literatis ex eo capite annumerentur, quia officio debito modo defungi nequeunt, nisi literis sint imbuti & medicamentorum probam habeant cognitionem *v. que in §. 3. b. cap. diximus, & Carpzov. P. 2. Dec. 8. n. §. 6. & 7.* ex quo originem traxit, quod in multis civitatibus, ubi Academiae florent. Senatui non oppidano, sed Academico subiecti esse soleant. Concedimus quidem multas quoque in contrarium allegari posse Civitates, in quibus ordinarium coram Magistratu urbano forum agnoscere tenentur; Verum id exinde factum esse putamus, quod in plerisque locis Pharmacopolia constituta fuerint, priusquam Academiae introducerentur, & sic Pharmacopœi jurisdictioni Senatus, cui semel subiecti erant, difficilius eximi potuerit. *Conf. §. 13.*

§. VIII. Neque (2) immunitas, qua Medici quoad munera personalia & realia olim gavisi sunt, *v. l. 6. Cod. de Medicis & Professoribus*, Pharmacopœis deneganda videtur. Ubi enim eadem ratio, ibi idem quoque jus est. Jam vero quoniam officium Medicorum tale est, quod hominem requirit nullis aliis expeditionibus implicatum, ut quovis tempore desiderantibus ægrotis consilio suo præsto esse possit, Pharmacopœus autem dextra quasi manus Medici sit, certè hodie, ubi Medico ipsi Medicamenta præparare non concessum, consilium autem sine ipsa Medicamenti adhibitione ægrotanti parum proficit, de immunitate hoc respectu Medico concessa, Pharmacopœus quoque participabit, Justam proinde excusationis causam habet contra delatam Tutelam ex §. 15. *J. de excus*

cus. Tut. vel Cur. item alia offi. in Civitate opponendam, ubi solent quidam constitui *Feuer-Herren/Wein-Herren/Korn-Taxirer/Brod-Taxirer/ &c.* cum enim & hæc officia non parum temporis requirant, non posset Pharmacopœus eo, ut decebat modo, Pharmacopolio suo præesse, si & illis debite vacare vellet. Neque vero assertioni nostræ refragabitur, quod Apothecarii secundum ipsas Leges Romanas, quemadmodum & Unguentarii, inter viles personas relatæ sint, & sic iisdem privilegiis, quæ dictæ Leges Medicis tribuunt, frui neutiquam possint, v. *Cap. 1. §. 19. 20.* Responsio namque, quod neque Unguentarii, neque Apothecarii veteres cum nostris Pharmacopœis confundendi, sed prorsus ab invicem distincti sint, dictis §§. simul jam suppeditata fuit, quo nos brevitatis amore referimus.

§. IX. Quantum ad munera patrimonialia sive realia at-
tinet, Pharmacopœi eo privilegio gaudent, quod à metatis, de-
nen *Einquartierungen/* sint immunes. Quo facit *Ordinat.*
Cæsarea de A. 1640. 29. Nov. ita disponens: *Soll keinem we-*
der Hohen/ noch Niedern Officirern vergönnet seyn/ die Quar-
tier wieder der Landes-Obrigkeit belieben eigenes gefallens zu
machen/ &c. noch die Klöster/ Kirchen/ Pfarhöffe/ Schulen/
Hospitalen/ Schlösser/ Freyhöffe/ Apotheken/ Eisenhammer
zc. weder mit eigenthätlichen Einquartier- und zu Schatzungen noch
in andere Wege nicht zu beschweren und zu belästigen. Nimis
vero restrictam putamus illam restrictionem, quam *Joh. Ott.*
Tabor. de Metat. P. 3. Sect. 2. Cap. 3. Art. 2. §. 8. p. 249. circa hoc
privilegium addit, putans, quod illud tantum quoad officina-
nam, in qua Medicamenta asservantur, non vero quoad to-
tam domum, in qua illa officina sita, sit intelligendum.
Cum enim nemo sanæ mentis homo unquam forte in opi-
nione illa fuerit, quod in ipsa officina Medicamentaria, nisi
privilegium à Pharmacopœo doceatur, militibus hospitatio
sit concedenda, revera, saltem ejusmodi immunitatem tri-
buere, esset nihil tribuere. Et quid respondere Tabor, si privi-
legium, quod ædibus Parochianis denen *Pfarhöffen* competit,
tantum de Musæo Clerici explicare quis vellet? Minimè etiam

ex adductis ibidem Senatus Mindani verbis suam explicationem deducere poterit. Si enim ea exactius peruestigamus, prout sonat: denn ob wohl die Privilegia vieler Orthen vermögen/ daß die Apotheker mit Stadt-Anfall/an Schoß/Bollwerck/ Einquartierungen Tag- und Nachtwache/ u. d. gl. unbeschweret bleiben; So ist doch solches nicht zu verstehen von andern habenden Erbgütern/ und nicht zur Apothec' gehörig/ id tantum volunt, quod Pharmacopœus extra domum, in qua officinam constituit & quæ tota voce Apothec' denotatur, quoad alias ædes, si quas possidet, istam immunitatem prætere non possit. Interim tamen nemini litem movebimus si docere velit, Pharmacopœos non omnibus locis hocce privilegio gaudere, quemadmodum etiam *all. Ordin. Casarea* verbis: Wieder des Landes Obrigkeit belieben/ circa ejusmodi privilegia disponendi Magistratui liberas manus reliquit. Libenter etiam concedimus, eosdem apud nos illa immunitate à tributis s. vectigalibus pro Medicamentis ad officinam attinentibus in vectis non solvendis, quam in Castilia obtinere quoad *Alcalam*, ut vocant, narrat *Fauft. Consil. pro ærar. Class. 18. Conf. 1475.* non gaudere.

§ X. Concurſu Creditorum circa bona defuncti exorto, Pharmacopœi (3) quoad Medicamenta defuncto ægratanti supeditata jure prælationis præ omnibus Creditoribus, etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus, gaudent v. *Beuther. Tr. de jure prælat. p. 1. c. 26. Carpz. P. 1. c. 28. Chur. Brandenburg. Medicin. Ordn. de A. 1694. von Apothekern §. 27. p. 19.* Cum tantis enim sumtibus tantisque laboribus officinas suas instruere necesse habeant interdum nocte ægrotis præsto sint, opeque medicinalium per Dei benedictionem cum morbo morteque conflictantibus sæpe vita facta tecta conservetur; æquitas certe suadet, ut cæteris Creditoribus antepositi eo certiores de solutione esse possint, v. *addit. ad Klock. de Ærar. l. 2. c. 15. n. 20.* Cæterum solidam quidem rationem non adesse, cur quoad hoc jus prælationis inter medicamenta in ultimum & priores morbos facta distingui necessum sit, fatetur *Illustr. Dn. Ordinarius*

in addit. ad Brunneim. Proc. Conc. Credit. c. 5. §. 15. ut quoad priora scilicet Pharmacopœi tantum hoc privilegio gaudeant, quippe cum necessitas æqualis adsit in medicamentis ad priores Morbos profligandos suppeditatis. Interim tamen ita servari ipse loc. cit. subjungit; Contrarium tamen Norimbergæ obtinere, modo tempus, à quo debitum contractum, triennium non excedat, refertur in addit. ad Klock. loc. prox. cit. Cessante interim adducto favore, cessat etiam jus prælationis in pharmacis, non in curationem ægroti, sed in culina ad condiendos cibos adhibitis, conf. Beuther, d. tract. P. 2. C. 26.

§. XI. Jux differentiam inter Pharmacopolas & Aromatopolas *Cap. I. §. 26.* traditam, sequitur (4) quod Pharmacopœi jure prohibendi adversus hos, Materialistas scilicet, gaudeant, ne Medicamenta præparare, multo minus eadem divendere possint. Qua de re in *Ordinat. Medic. Potentiss. Elect. nostri de anno 1694.* von denen Apothekern §. 25. p. 18. *talis sanctio extat:* Damit nun die Apotheker ihre Officinen / vorsezter massen im Stande erhalten / und bey der vorgeschriebenen Taxe ohne Schaden bleiben können; So wollen wir sie bey ihren Privilegiis schützen / sonderlich soll ihnen an ihrer Nahrung und Handel kein Eintrag geschehen von denen Materialisten / Krämern / Distillatoren und andern dergleichen; welche schlechterdings bey ihren habenden Privilegiis verbleiben / und keine Materialien / und Medicamenten / so eigentlich und allein in die Apotheken gehören / weder præpariren noch verkauffen sollen. Idem jus (5) contra Tonsores, Balneatores, Circumforaneos, &c. habent, quod in appositis modo verbis *Ordinat. Elect. ibid.* und andern dergleichen / innuebatur, conf. & *Klock. de Aerar. l. 2. c. 15 n. 26.* Huc pertinet etiam Rescriptum quoddam Augusti, Ducis Saxonie & Administratoris Episcopatus Magdeburgensis, ad Senatum Hallensem mense Novembr. 1655. datum, P. P. Uns ist unterthänigst Bericht geschehen / was gestalt die dieses Jahres angeordnete Apotheken-Visitation werckstellig gemacht / und daß in beyden die Medicamenta, Arzneyen

und Materialien / was in wohlbestallten Apotheken nöthig / alles gut und in Menge befunden worden / wobei aber die Herren Medici und Apotheker höchlich geklaget haben sollen / daß ihnen von den Störern und Quacksalbern / so fast wöchentlich aufm Marckt sich alhie finden liessen / nicht geringer Eintrag geschehe / welches ihne dann / weil zu Erhaltung der Apotheken ein ziemlicher Verlag gehörete / sie auch sonst viel Mühe und Unkosten aufwenden müsten / zu grossen Schaden und Verderb gereichen thäte / derowegen sie um Schuß und Remedirung diesem Werck gebethen. Nun werdet ihr euch unserer ausgelassenen Apotheken Ordnung erinnern / deren wir dann nach gelebet wissen wollen. Befehlen euch demnach hiemit gnädigst / ihr wollet dergleichen Störer und Quacksalber / als rechte Leut-Betrieger (ausgenommen in denen öffentlichen Jahrmärkten / jedoch daß auch ihnen / wenn Jahrmarckt aufn Neumarckt fället / in der Stadt ihre Wahren zu verhandeln erlaubet werde) feil zu haben / vielweniger Michridach und Theriac zu verkauffen / nicht gestatten. Wir nehmen aber billig aus diejenigen / so absonderliche Kaysersliche Privilegia haben / auch bewehrte / erfahrne und gnugsame Zeugniß habende Oculisten und Steinschneider seyn / welche aber nicht allzulang / sondern nur auf wenige gewisse Zeit allhier ihre Nahrung suchen mögen / und lassen im übrigen es bey unserer publicirten Apotheker-Ordnung allerdings bewenden. *Simile Rescriptum contra Circumforaneos & Tonsores aliquem, qui Medicamenta vendidisse denunciatus erat, emanavit d. 4. Jan. A. 1658.*

§. XII. In favorem Pharmacopœorum (6) receptum est, quod non in omnibus Civitatibus, sed aliquibus tantum & quidem majoribus, Pharmacopolia esse debeant, v. *Constit. 2. Friderici Cap. 1. §. 6. adductam*, ibi: *Nec stationes hujusmodi erunt ubique, sed in certis Civitatibus per regnum, quod quidem in detrimentum Civium minores Civitates inhabitantium tendere videri posset, nisi jam Cap. 1. §. 27. hos deficiente luxu tot tantisque valetudinibus non subjacere, aut ubi ægrotare inceperint, Rusticorum Pharmacopoliis, ut ita lo-*

loquar, fere contentos esse, præoccupaverimus. Similis argumenti est (7) quod nec in ipsis Civitatibus majoribus pro lubitu nova Pharmacopolia constituere licitum, sed certus eorundem numerus definitus esse soleant. Pluribus enim Pharmacopœis toleratis, alter alterum impediret, quo minus Medicamenta vendere nova justo tempore substituere, & sic Pharmacopolium rite instructum habere posset. Tale Privilegium Pharmacopœi Hallenses consequuti sunt, quod duobus constitutis Pharmacopoliis nova superaddi non debeant, quemadmodum testantur communicatæ nobis istius Privilegii Confirmationes à Vicario Svecico, Ludovico, Principe Anhaltino, sub dato Halle den 20. Jul. 1634. ab Augusto, Administratore, sub Dato Magdeburg den 21. April. 1645. & ab Electore Brand. Friderico Wilhelmo, sub Dato Potsdam den 1. August. 1681. impetratæ. Licet vero quis ea, quæ in §. II. & hoc. 12. retulimus Pharmacopœorum Privilegia ex eo capite, quod Monopolium sapiant, impugnare velit; Illi tamen respondebimus, interdum publica utilitate urgendo, & publica autoritate, *ut hic*, paucis negotiationem certarum mercium concedi posse, & sic Monopolia privata autoritate constituta primario tantum prohibita esse, conf. *Brunnemannus*, nec non *Venerandus Dn. Parens in Comm. ad l. un. C. de Monopoliis*.

§. XIII. Quemadmodum autem omnibus Contractibus & promissionibus clausula: *Si res in eodem statu maneat, vel Rebus sic stantibus, tacite adjectæ censetur*; ita & etiam quoad ea, quæ de pharmacopoliis ultra certum numerum non constituendis diximus subintelligi debet. Quod si enim ex postfacto Urbs incolis augeatur, aut v.g. nova Academia instituat, nullum adest dubium, quin Princeps novam Apothecam, novum Bibliopolium, &c. constituendi licentiam concedere possit. Et hinc non habent, quod de læsione privilegiorum suorum in §. præc. allegatorum conquérantur Pharmacopœi Hallenses, quia tertium Pharmacopolium Academicum indultu Serenissimi Electoris jam constitutum videmus; postquam enim non solum per receptionem Reformatorum patria ob Religionum profugorum civium sed & per introductionem Almæ Friderici-

cianæ habitantium numerus non parum actus, atque sic pristina rerum facies à præfenti prorsus mutata fuerat; quis diffiteri vellet, quin tertium Pharmacopolium condere publica utilitas, ut ægrotis eo promptius succurri posset, non flagitaverit? Ex supra dictis §. 7. autem ratio simul est evidens, cur pharmacopœus pharmacopoli hujus tertii sit Academicæ jurisdictioni subiectus.

§. XIV. Jura in §. II. allata, quæ contra Materialistas Pharmacopœis competunt, eo usque extenduntur, ut & (8) contra ipsos Medicos, ne Medicamenta ipsi domi præparare & ægrotis promiscue vendere possint jus prohibendi habeant v. Constit. 2. Friderici cap. 1. §. 6. recensitam, ibi: *nec ipse etiam (Medicus) habebit propriam stationem.* Sæpe quidem fuit litigatum: An etiam Medici hodie possint præparare & vendere Medicamenta? interim tamen pro negativa, si medicamenta rariora & selectissima, casus item necessitatis & loca ubi Pharmacopolia non adsunt, excipias, rem juste satis decisam esse reputamus, conf. pluribus *Ammanni Critica Cas* 25. Conqueritur quidem in *addit. ad Conring. introd. in art. Med. C. 1. §. 12. Dn. Schelhammerus*, quod injuria & cum incommodo Civium hodie quibusdam in locis Medici ab omni pharmaceutica præparatione tanta severitate arceantur, & in contrarium adducit, quod per universam superiorem Saxoniam & plurimis aliis in locis ac regionibus, Medici suo jure utentes & laudabilem veterum morem reducentes magnam Medicamentorum & præcipuam partem sibi vendicaverint; Verum enim vero aut affectui parum benigno erga Pharmacopœos, quem sapere Autoris verba videntur, hæc condonanda, aut de medicamentis arcanis & selectis uti colligo ex verbis: *Jubeantur vel maxime arcanas quoque præparationes sibi que proprias &c. aliorum fidei committere sunt intelligenda.*

§. XV. Meretur Responsum Facultatis Medicæ Lipsiensis ad requisitionem Pharmacopolarum Dresdensium Anno 1629. mense Januarii datum tanquam maxime rationabili, atque illis, quæ à nobis dicta fuerunt, non parum lucis affundens, prætereaque Jctis debitum honorem reservans verbis integris hic
inse

inferere, P. P. Wir haben dieselben an uns gethanes Schreiben zu recht empfangen / und Collegialiter verlesen / befinden daraus / daß Sie mit einem Doctore Medicinæ bey ihnen in Streit gerathen / welcher / wie sie melden / vor weniger Zeit ihren Privilegien zu wieder / eine Apothecken in seinem Haus anzurichten angefangen / daraus er seine Medicamenta, und zwar nicht nova und secreta allein / sondern mehrentheils vulgaria, und so in allen bestalten Apothecken gnugsam bekandt / præpariren / Apothecklein füllen / und hierüber Auszüge gleich andern Apotheckern / ihrem Bericht nach ausschicken soll / und daß sie umb deswillen unser Judicium erfordern; Wie weit ein Medicus in compositione & venditione Medicamentorum, mit Verfertigung der Auszüge / gehen / und ob er auch unter dem Schein vornehmer Secretorum die gemeinen Stücke zu verkaufen befugt sey? Hierauff können Wir denselben / (ungeachtet dieser Streit fast mehr den Herren juris peritis zu decidiren oblieget) doch / so viel uns hievon zustehet / zu vermelden nicht unterlassen / daß zwar einen jeden Medico selbst ein gutes Apothecker zu seyn / und nicht allen / was der simplicium Cognition der Compositorum richtige Mixtur und allerhand wichtige und nothwendige præparationes betrifft / fleißig zu erforschen / sondern auch / da es die Noth erfordert / die Arzneyen mit eignen Händen verfertigen zu wissen / obliegen will; Demnach aber der Medicus aus Mangel der Zeit / die er bey Visitation der Patienten zubringen muß / sonderlich / wenn er weltläufftige Praxin hat / seine Medicamenta doch nicht selbst præpariren kan / sondern einem andern untergeben und vertrauen muß / dahin denn das erste Absehen gewisser Apothecken von alters her gewesen / damit dieselben tauglichen und redlichen Leuten / auff die man sich verlassen / anbefohlen werden möchten; Als halten Wir dafür / daß ein jeder Medicus sich billig solcher Ordnung und alten Herkommen gebrauche / und nicht einen Argwohn eines sonderlichen quæstus mit Verkaufung gemeiner und sonst bekannter Medicamenten auff sich lade / es wäre / denn Sache / daß die Apothecken nicht richtig bestellet / und der

Apotheker neben seinen Ministris nicht so qualificirt ward / daß ihm sonderliche præparationes zu verfertigen anvertrauet werden können / oder aber der Medicus unter andern auch etliche Medicamenta für sich in geheim hätte / auf solche gefetzte Fälle kan kein Medicus, der die Urzney selbst præpariret / vdn jemand verdacht werden / da er sich in acht nimmt, damit nicht durch des Apothekers Schuld beyde des Patienten Gesundheit / und denn seine existimatio periclitire / oder auch seine geheime Medicamenta, so er mit grosser Mühe und Unkosten erlernet und erfahren / also bald und wider seinen Willen propaliret werden möchten. Welches wir den Herrn *rc. Vid. Amman. Medic. Crit. Discurs. 25. p. 195. Conf. Mandatum Ducis Saxoniae Ernesti de Ann. 1657. Die verordneten Land Medicos, Wund-Ärzte / Balbierer rc. betreffend / quod sub num. 2. adjunctum est Ordin. Medic. Goth. de A. 1694. ibi: Sollte aber ein oder der andere Medicus seine Medicamenta vor sich selbst præpariren wollen / so stehet es ihnen zwar frey / jedoch mit der Maass / da sie des Taxes halben unserer Ordnung sich gemäß bezeigen;*

§. XVI. Quod si autem Medicis non licet promiscue Medicamentum vendere, æquum etiam è contrario erit, ut Pharmacopœi ab iis quæ ad officium Medicorum spectant e.gr. formularum præscriptione, ægrotorum visitatione &c. prorsus abstineant. Indignus enim est legis beneficio, qui in legem peccat ipse. Conf. hic *Ammanni Medic. Crit. Discurs. 95. & Boudewyns Ventilabrum Med. Theol. P. 2. qv. 8. p. 331. Obvium hac in parte pharmacopœis talia audentibus ivit Sereniss. Elector noster in Ordin. Medic. de A. 1694. Von Apothekern. §. 2. p. 8. ita disponens: Des Curirens aber und Verschreibens der Recepta, wie auch Besuchung der Kranken / ob sie gleich desfalls vom Patienten ersuchet werden möchten / sich bey Vermeidung hoher Straffe gänglich enthalten / sondern vielmehr die Kranken an die Medicos verweisen. Similiter statutum ab Ernesto, Duce Gothano in Mandato antea all. non proc. ab. init. Wie denn unter solchen nechst etlichen zwar in andern Dingen gelehrt / jedoch*

doch der Arzney-Kunst niemahls recht ergeben gewesenenen Personen/ (die auch mit Hindansehung ihres sonst ordentlichen Berufs zu curiren sich bestreuen) vornehmlich begriffen sind diejenigen Apotheker/ Chymisten und Barbierer/ welche über ihren Beruf bald innerlich/ bald eusserlich/ solche Kranckheiten/ Schäden und Gebrechen zu curiren annehmen/ die sie doch nicht verstehen/ vielweniger ihnen dergleichen zu thun zugelassen ist. Mallem tamen ut in tractanda hac quaestione, de praxi Pharmacopoeis non concedenda, magis occultarent Medici invidiam, ne proverbio antiquo de Medicorum invidia, tanquam maxime capitali & vehemente, in usum revocando ansam darent, cum tamen omnis invidia à Medicis prorsus abesse debeat, conf. *vener. Dn. Patr. de Medic. pecc. concl. 17. M. Joh. Mich. Schwimmer de Profess. Academic. Dissert. 4. Theor. 2. § 9. seqq.* Et, si dicendum, quod res est, certe non ubique ab affectu vacuus est ipse Conringius hac in parte. Dum enim in Tractatu suo de antiquitatibus Academicis passim inculcat, quod leges stricte observari debeant, ne quis, nisi examinatus & approbatus, ad Praxin Medicinæ admittatur, magis tamen ibi de affectibus movendis per figuras Rethoricas, quam de rationum justis ponderibus est sollicitus, nisi forte eum exinde excusare velis, quod in toto illo tractatu, (qui ex diversis orationibus constat,) oratorem egerit & præconem aut panegyristam, non philosophum de veritate rei primario sollicitum.

§. XVII. Hæc tamen prohibitio sua sponte facile corrumpitur, si jactis ritè artis Medicæ fundamentis, examinatus & approbatus, seu, quod utriusque signum esse solet, in Doctorem promotus fuerit. Unde in *Ordinat. Universitatum Saxon. Cap. Von der Facultät in der Arzney. §.* So wollen wir ibi: die Apotheker/ so nicht selbst *Doctores in Medicina* sind/ sollen an die *Medicos* gewiesen werden/ &c. expresse hæc limitatio adjecta fuit. Non vero graviter feret lector, quod hanc limitationem paulo distinctius tractaturi simus, cum eandem ex ratione modo dicta ferè omittere soleant Domini Medici. Possunt ergo Pharmacopœi fieri Doctores Medicinæ & praxin ita

Medicam exercere *arg. d. Ordin. Univ. Saxon. d. tit. Conf. supra legem Friderici II. c. 1. §. 6. adductam ibi*: Nec tamen post completum quinquennium practicabit, nisi per annum integrum cum consilio experti Medici praticetur. Non desunt etiam, qui licet Doctoralia privilegia consecuti non fuerint, ex Pharmacopœis, non exiguam famam consecuti sunt. Et quamvis *Ammannus in Medicina Crit. Discurs. 65. p. 409.* Responsum aliquod Facultatis Medicæ Lipsiensis referat, in quo *p. 411. ab init.* Pharmacopœus talis persona venditatur, cujus in arte Medica ignorantia vel sola appellatione se manifestet; hic tamen humani aliquid admixtum deprehendi putamus. Otto enim Tachenius repetente ex Pharmaceutico ministro Chemicus factus, alcali & acidi autor famigeratissimus, jam suo exemplo Pharmacopœum non esse animal necessario artem Medicam ignorans obtrectatores edocuit *v. addit. ad Conring. Introd. in art. Med. c. 2. §. 26.* Alii Pharmacopœi scriptis admodum insignis, Galli, Germani & Belgici, referuntur *in d. addit. ad C. II. §. 6.* Quamvis autem, quantum ad Ottonem Tachenium, D. Autor *dict. addit. c. 1.* ipsum fat acriter & false perstringat, cæterosque, qui editis scriptis inclaruerunt, minorem gentium Deos vocet illosque increpet, quod ratiocinando falcem in alienam messem immiserint, cui paria scripsit Autor Præludii in Joh. Michaelis *Ord. vifet. officinas*, asserens, nihil quicquam exitiosius esse elati animi Pharmacopola, qui stationis suæ & ordinis obliviscens τὴν πολυπραγμοσύνην quovis modo affectare amat: His tamen nihil commodius reponi posse putamus, quam ipsa verba Dn. Autoris *dict. addit. ad C. II. §. 6. p. 387.* paululum immutata cum augmento aliquo, scilicet, invidum & ad reprehendendum facile ingenium, præsertim si contra aliquem, qui ab inveterata consuetudine, von der alten / löblich hergebrachten Gewohnheit / discedere vult, res agitur, cohibere difficile est. Et quis tandem majorum Gentium Deus Medicis istam messem scribendi tractatus Medicos fecit propriam? quo modo acqviserunt illud jus, an per occupationem, an traditionem? de neutro apud nos certe constat. Nobis quidem videtur, cum

Expe-

Experientia nihil aliud sit, quam ejus, quod frequenter & eodem modo visum est, comprehensio atque memoria, *Conring. intr. in art. Med. c. 1. §. 22.* at vero Pharmacopœi intellectus copia rerum & experimentorum jam sit repletus, nullum ad Medicinæ studium esse aptiorem, quam Pharmacopœorum, cum è contrario Methodus vulgaris illius medici non possit non obscuritate laborare, utpote cum Medicina omnium maxime circa res sensibus obvias versetur, studiosi medicinæ tamen multa, si non plurima, absque sensualem evidentiam conjunctione discant. Pharmacopœus ergo facilius intelligit, quæ dicuntur, cum res ipsas plerasque per propriam sensualem experientiam perceperit.

§. XIIIX. Patet ex adductis in §. *præced.* dabilem esse casum, ut Pharmacopœi & Doctoris Medicinæ officia in uno subjecto concurrant. Obstare quidem (1) videtur huic asserto *Constit. 2. Friderici, supra c. 1. §. 6. recensita, quod Medicus non debeat habere propriam stationem*; Verum duplex ad illam constitutionem dari potest responsio, vel enim dici potest, eadem per consuetudinem contrariam derogatum esse, quod ex textu der *Berordnung* bey dem *Sächsis. Univ. Cap. von der Fac. in der Arzney. §. So wollen wir.* ibi: *die Apotheker/ so nicht selbst Doctores in Medicina sind &c.* jam in §. 17. adducto facile liquet: vel ita intelligenda, quod in casu, ubi in civitate certus numerus Pharmacopolium definitus, eademque optime instructa secundum illum numerum reperiantur, ut desiderari neque in Pharmacopœo, neque in ipsis pharmacis quicquam possit, Medicus in præjudicium cæterorum propriam stationem habere neutiquam debeat. Manet ergo, Pharmacopolam, si postea Medicinæ Doctor factus, Pharmacopolium ut relinquat, vel vendat, jure cogi non posse, cujus rei exemplum etiam in vicina quadam Academia occurrit, de quo extat *Disputatio de Tyrone Medicinæ inauguralis ann. 1692.* habita, qui tamen post promotionem officinam suam retinuit.

§. XIX. Grave tamen (2) impedimentum tibi forte esse videtur, quo minus Pharmacopola ad gradum Doctoralem aspirare possit, quia Lingua Latina, communi illo omnium Eru-

dicorum instrumento, non est imbutus & sic ad abstrusa Medicinæ mysteria, Latine plerumque conscripta, ei penetrare non licet; Verum respondemus eandem non esse necessariam ad eruditionem. Sicut enim e. g. Capillamentum non facit hominem prudentem, licet eundem ornet; sic quoque lingua illa Latina non ad *tò esse*, sed tantum *bene esse* viri eruditi requiritur. Illum sane, qui omnia omnibus rebus à Latinis imposita nomina memoriæ mandavit, eademque psittaci instar ad amissim recitare valet, si ingenio & iudicio caret, nemo virum doctum deprædicabit. Et si hæc argumentatio ab ignorata Lingua Latina ad virum non doctum procederet, ob paritatem rationis nec Græci, nec Romani Philosophi eruditorum nomen mererentur, cum eorum multi Hebraicam, Romani Græcam, linguas certe utilissimas, ignoraverint. Præterea, si tam apodictice tandem Lingua Latina requiritur, quid vetat, quo minus eam Pharmacopola addiscere posset, idque eo facilius, dum vocabula rerum medicarum jam habet cognita. Speramus tamen successu temporis etiam non defuturos, qui hac in parte commune illud præjudicium de Lingua Latina ad integralitatem viri Eruditi necessaria agnitori & desiderantibus Disciplinarum fundamenta in quacunque Facultate Germanice communicaturi sint.

§. XX. Illud forsan (3) maiorem difficultatem causabitur, quod Pharmacopœus non sit aptus, ut integrum triennium in studio Logicali insumere possit, quod tamen expresse requirit *d. Constit. Friderici in §. præc. alleg.* Sed nulla exinde difficultas. Sapit enim (1) ista Constitutio Pedantismum illorum temporum, à quo per Dei gratiam liberati vivimus & in praxi secundum iudicium commune Tractatus Helmontii in operibus ejus, cui Titulus: *Daß die Vernunft Kunst nicht taugt*/exploso illo Lexico terminorum Logicalium Aristotelis intuitu Studiosorum Medicinæ communiter obtinere gaudemus. Neque enim curantur morbi per syllogismis in Barbara & Celarent, sed per bona medicamenta. Postea tamen (2) per Logicam forte quæstiones theoreticæ Medicinæ rationalis etiam intel-

intelligi possunt, uti apud *Conring. Introd. in Univ. art. Med. c. 1. §. 16. 17. & 24.* quamvis ille Autor admodum fallatur, dum *d. §. 17.* Medicos ob id, si illas quæstiones teneant, *χαριστάτης* five gratiosissimos appellari sibi persuasit. In genuinam quidem ejusdem denominationis originem inquirere non est præsentis instituti, non improbable tamen est, eam ex prisca vocis *gratiosi* apud Romanos acceptione, quæ talem denotabat, qui in gratia & favore aliorum erat, hauriri posse. Cæterum si & quæstiones illas theoreticas exactius consideremus, v.g. utrum cor sit musculus, nec ne? an cerebrum, hepar, renes, ex glandulis componantur? &c. quas ad Curationem scitu non necessarias, sed Medico paulo elegantiori notas esse debere dicit *Schelhamm. in add. ad Conr. Introd. in art. Med. c. 1. §. 17.* inutilem quidem esse illam elegantiam fateri necesse habemus, ut adeo non ita vituperandus sit Thessalus ille, qui intra sex menses perfectam Medicinæ cognitionem pollicebatur, (quamvis communiter male audiat v. *Hofmann. Lex. Univ. Tom. 2. Voc. Thessalus*) modo quæstiones istiusmodi inutiles refecerit. Quid enim ad feliciorum Curationem conducunt? Certo persuasi sumus, hominem sanæ mentis libentius Pharmacopœo curam sanitatis suæ commissurum esse, qui jam specimina edidit varia in curis febrium aliorumve morborum, etiam si novas hypothèses v. gr. de febribus, aut de fermentatione sepulta ignoret, quam Medico subtilissime aut thrasonicè de quæstionibus similibus discurrenti, cœtera verò negligenter Curam ægrotantium agenti, aut cum periculo vitæ eorum tentamina hypothesium suarum facienti.

§. XXI. Neque ista (4) Pharmacopœum à consequenda dignitate Doctorali repellent, quæ adducuntur in *add. ad Conring. Introd. in Un. art. Med. c. 1. §. 12. p. 29. quod minister in societatem venire, & colligi socius censeretur, adeoque sacris hominibus adnumerari non possit. Res sacræ enim sacris hominibus ostenduntur, profanis autem non fas est; Verum respondemus, hæc omnia valde proverbium in §. 16. adductum redolere. Est quidem minister Medici Pharmacopœus, sed non mancipium.* Com.

Componit Medicamenta juxta præscriptum, sed non servit Medico. Adeoque est persona Medico subordinata, non autem ad ejusdem servitia conducta. Cum autem inauditum plane non sit, sed plurima omnium temporum exempla testentur, sæpe ex ministro Dominum, & talem quidem, qui illi, cui prius parere tenebatur, imperare potuit, factum esse, quare ipsum socium Domini fieri posse negare vellemus? licet Medicum Pharmacopœi Dominum proprie talem non agnoscamus. Quemadmodum etiam res sacræ *loc. cit.* male de elegantioribus exponuntur, cum nullas, præter eas, quæ Diis aut publicè aut privatim dicatæ, ita vocatas esse, vulgo notum sit; ita cavendum quoque erat, ne sacer homo more Gentilium inter Christianos explicetur. Neque enim habent Medici, cur titulo *sacrorum* adeo glorientur, cum in significatione Christiana ille neutri forte competat. Adde, quod & apud ipsos Romanos significatus ejus vocis parum benignus fuerit. Homo sacer enim pro eo accipiebatur, qui omnibus diris devotus impunè à quovis è medio tolli poterat. *Conf. Hofmanni Lexic. Univ. Tom. 2. Voc. 2. Sacrosanctus.*

§. XXII. Sed ad minimum tamen inquires (§) per admissionem Pharmacopœi ad gradum Doctorem promotio Doctoralis prostituetur. Quotidiana enim quemadmodum vilescunt: sic & illa, ad quæ omnis sortis hominibus aditus patet, successu temporis vilipenduntur. At nos negamus illam prostitutionem hoc in casu fieri. Non enim, nisi fundamentis artis ritè prius jactis, Pharmacopœum ad illam dignitatem admissum volumus. Sed tunc nulla prostitutio metuenda. Certè illa revera tunc solummodo accidit, quando ignorantes, cujus stirpis, ætatis aut vitæ generis illi tandem sint, Doctores creantur, aut juvenes, nihil nisi lupanaria forte & popinas experti, titulo Experientissimorum, &c. condecorantur, Helmontius etsi alias duriter loquens, hic tamen infra meritum disseruit *Tract. vom Stein im Menschen / C. 7. n. 2.* Unter allen aber haben die Schulen die grössste Sicherheit und Freyheit / auch das meiste Ansehen / die Leute zu betriegen. Denn ob ich gleich mit unwiderstehlichen Wahrheits - Proben bewiesen / daß sie bis anhero

von

von dem Wesen / von den Ursachen der Kranckheiten / und von den Mitteln dawieder ganz nichts wissen / solches auch mit einem grossen Buch / und mit wesentlichen Gründen bekräftiget; so fahren sie doch fort ihre Schüler / wie sie es nennen zu promoviren / und zu Doctoren zu machen: Den einen / weil er gut Latein kan / und sein Vater ein Barbierer oder Apotheker ist: Einen andern / weil er Magister der freyen Künste worden / und bey den Professoren in etliche Lectionen gegangen: Einen andern endlich wohl gar / daß er so gelehrt / als wenn Euclides sein Vater wäre / als ob er von dem Aristotele selbst disputiren gelernet. it. in *Tract. 14. von den Kranckheiten / c. 23. n. 1.* Es wird nunmehr die Arzney-Kunst auf den Schaubühnen zu Possen-Spielen um den Pöbel ein Gelächter dadurch zu erwecken / herum gezogen / weil ja die Aerkste anders nicht begehren Flug zu seyn / als wie es die Gewohnheit der Schulen mit sich bringet. Et certè, cum ipso fatente *Conringio Introd. in Univ. art. Med. C. I. §. 1.* Medicina ipsa sit ars, minime vero pars Philosophiæ, non poterit adeo magnam præ Pharmacopœi prærogativam prætere, ut per promotionem ministri in magistrum artis propositio ei metuenda sit. Ut taceam, quod in *l. 1. §. 5. de commun. serv. manum.* servi artifices, Notarii aut Medici reliquis arte præditis quidem quoad æstimationem præferantur, ut Medicus usque ad 60. solidos taxari debeat; ipsis tamen eunuchis, quippe qui ad 70. solidos taxantur, postpositi sint, ut adeo vel ex argumento hujus legis Medicam artem, præ aliis non magna gaudere prærogativa, deduci possit; nisi recordaremur, mores illos Romanorum ad nostra tempora parum quadrare. *Conf. supra c. 1. §. 30.* Quamvis & hodie fortè verissimum sit, Eunuchi mancipium sæpe magis æstimari, quam Medicum, Jurum & Theologum.

CAPUT III.

DE CURA MAGISTRATUS CIRCA PHARMACOPOLIA ET PHARMACOPOEOS.

CONsideravimus in Capite præcedenti *tum* ea, quæ ad officium Pharmacopœorum proferuntur, *tum* quoque jura iisdem adversus alios competentia. Cum autem nec ipsi Pharmacopœi illa, quæ officii sui sunt, adeo accuratè semper observare, nec etiam alii juribus suis contenti esse, quin potius Pharmacopœos in exercitio & fruitione privilegiorum suorum haud raro turbare soleant; Cura Magistratus circa Pharmacopolia & Pharmacopœos dupliciter se exserit, respectu quidem ipforum Pharmacopœorum, ut illos, si officii sui obliti fuerint, ad meliorem frugem reducat, præteritos excessus pro re nata coerceat & futuris obicem ponat, respectu aliorum vero sibi plus, quam licet, arrogantium & Pharmacopœorum privilegia turbantium, ut horum pruritum refrenet, privilegia semel indulta facta tecta conservet, inque turbatores, si justum videatur, juxta meritum animadvertat. Et hanc curam, postquam ex hypothesi communis corruptionis status Pharmacopœorum ad utilitatem publicam referendus venit, Magistratus etiam non imploratus vi officii, quod dicunt, nobilis, utroque respectu sedulo suscipere obstrictus est.

§. II. Et cum juxta tradita in *Cap. præc. §. 14. 15.* Medici hodie medicamenta promiscue vendere non possunt, hinc in eo esse debet ante omnia Magistratus, ut constitutionibus & adhortationibus Pharmacopœos adjuvet, quo Medici Recepta, quæ consulentibus suppeditare solent, in Pharmacopoliis ordinariis expediri curent. Fecit id Dux Saxonie Augustus, Administrator Archiepiscopus Magdeburgensis, qui An. 1665. d. 27. Jan. sequens mandatum emisit: Demnach des postulirten Hn. Administratoris des Primar- und Erh. Stiffts Magdeb. Herrn Augusti, &c. Durch unterthänigster Bericht erstattet / welcher massen die im verschieenenen Jahre angeordnete Apotheken-Visitation werckstellig gemacht / und daß nach deren Berrichtungen von denen Apothekern Erwèhnung geschehen / wie sie die Officinen in gutem Wohlstande / allermassen dieselbe auch auf derer Herren Medicorum selbst gethanen Anzeige befunden

den worden / zu erhalten / grosse Unkosten aufwenden müßten / und
dahero gebethen / ihnen hierinnen auch nach Inhalt der publicir-
ten Apotheken Ordnung / gebührenden Schutz und Förderung zu
leisten / woben denn die Herren Medici durch Verschreibung der
Recepten in die Apotheken insonderheit viel thun könten. So
haben Ihre Fürstl. Durchl. vor nöthig erachtet / diesermwegen einige
Erinnerung thun zu lassen / inmassen denn die Herren Medici
samt und besonders hierdurch anermahnet werden / sie wollen in
Verschreibung der Recepten vor die Patienten die Gebühr und
Apotheker-Ordnung also beobachten / auf daß deswegen einige
Klage nicht einkommen möge. Darnach sie sich zu achten. Pariter
quoque, ne cæteri, contra quos Pharmacopœis jus prohiben-
di asseruimus *Cap. 2. §. II. venditione & præparatione Medi-
camentorum extra oleas vagentur*, Magistratus prospicere
obligatur.

§. III. Ut constet, utrum officio suo rite functi fuerint
Pharmacopœi, nec ne, Visitationes sunt instituendæ. Non
solum enim de fama Medici, si pharmaca non recte & lege ar-
tis sint parata, sed & de pecunia, imo, quod majus est, ipsa
ægroti vita agitur, quare præsertim grassantibus morbis con-
tagiosis, peste, febribus malignis, visitationem necessariam
putat *Joh. Michaelis de ord. visitandi officinas in Operibus
Med. Chirurg. p. 623.* Cæterum visitationes in *Universales
& particulares*, sive etiam in *publicas & privatas* distingui
possunt. Priores, de quibus hic proprie loquimur, institu-
untur ab ipso Magistratu Civitatis, ita ut ex ordine Senato-
rio communiter duo, qui vocantur Apotheker-Herren / *Michael loc. cit.* deputentur, quibus Medicus ordinarius, der
Stadt-Physicus, adjungi solet, *Conf. Klock. de Ærar. l. 2. c.
15. n. 20. cum addit. Const. 3. Friderici, C. 1. §. 7. recensitam.*
Sächs. Lands-Ordn. de An. 1550. tit. von Apotheken. fol. 30.
ubi der Sachverständige und dazu absonderlich berendete Per-
sonen requiruntur. *In Ordinat. Medicin. Seren. Elect. Brand.
de A. 1694. von Apothekern §. 23. p. 17. cura visitandi Phar-
macopolia Collegio Medico Electorali, adhibitis tamen cu-*

jusque loci Magistratu & Physicis, injecta est, ibi: Auf daß auch in denen Apotheken es richtig und wohl hergehe / und solche in gutem Stande stets gehalten werden mögen; So wollen Wir / daß unser Collegium Medicum jährlich zum wenigsten einmal eine jede Apotheke durch einige aus ihrem Mittel committirte / ohnverwundet / mit Zuziehung der Magistraten und Stadt-Physicorum, oder anderer Medicorum approbatorum, die dazu gevollmächtigt / visitiren sollen. In Civitatibus tamen, ubi Academiae vigent, communiter Visitatio à Professoribus Medicinæ fieri solet. Pertinet huc Verordnung bey den Sächs. Universiten. Tit. von der Facultät in der Arzney. §. zum vierdten. fol. 272. ubi ita disponitur: Diemeil Uns der Apotheken halben allerley Klagen einkommen / welchergestalt die Leute mit den Wahren übersezt / und nicht allezeit gute tüchtige materialien zu denen Arzneyen gebraucht werden / und aber Wir in unser Universität Wittenberg / der Apotheken Visitation und Tax halben gute Verordnung gemacht / so wollen Wir / daß derselben in allewege nachgegangen / und solche unsere Verordnung auch in unserer Stadt Leipzig / so viel sich nach Gelegenheit des Orts leiden will / ins Berck gerichtet und gehalten werde. Es soll aber gleichwol die Visitation der Apotheken also angestellet werden / daß dieselbe zu der Zeit von den Medicis geschehe / wenn sie sonst Vacantias halten und dadurch an den Lectionibus nicht verhindert werden. Pertinet huc etiam rescriptum Potentissimi Electoris Brandenburgici ad Illustre Regimen Ducatus Magdeburgici d. 8. Jan. 1696. Wir haben aus eurer gehorsamsten Relation von 16. Novembr. jüngsthin vernommen / was ihr wegen Visitirung der dortigen Universitäts Apotheke unterthänigst fürgestellt und für Anfrage gethan. Nun haben wir die Universität darüber vernommen. Weil nun dieselbe unterschiedliche wichtige Ursachen fürgestellt / warum ihr die Direction und Visitation der Universitäts Apotheke zu lassen / sich auch ferner ratione modi zu aller Billigkeit und also erboten / wie ihr aus beygehender Abschrift zu ersehen. Als haben wir ihr Petition und

vor

Vorschlag gnädigst placidiret / und befehlen euch hiermit in Gnaden / derselben die Direction und Visitation besagter Apotheken verlangter massen ruhiglich zulassen. Seynd 2c.

§. IV. Possunt certe Visitationes ejusmodi toties institui quoties Magistratui, aut Medicis etiam, ex justa causa necessarium videtur; si tamen specialis suspicio officii neglecti contra Pharmacopœum non adsit, communiter per annum una vice institui solent, v. *Klock. de Aerar. l. 2. c. 15. n. 20.* Hinc in *Ordinat. Medic. Brand. in §. præc. alleg.* disponitur, daß unser Collegium Medicum jährlich zum wenigsten einmahl eine jede Apotheke visitiren solle 2c. & in *Rec. Imp. de An. 1477. Tit. 34.* Von den Apothekern: So mahnen wir hiemit ernstlich / und wollen / daß die Obrigkeiten / unter denen Apotheker wohnen / dieselbige durch ihre dazu verordnete / und der Sachen verständige / jährlich auff's wenigste einmahl visitiren und besichtigen / und gute Ordnung und Reformation darinnen fñhrenehmen und den Materialien gebührlchen Werth setzen lassen sollen. Tempus ad has visitationes accommodatissimum autumnale esse putat *Joh. Michaelis loc. cit.* quia tunc herbæ & omnia sunt collecta & usui reposita, ne alias, si vere fiat Visitatio, Pharmacopœus habeat quo se excuset, de nondum scilicet collectis colligendis: licet aliquibus in locis visitationem fieri subjungat cum Pharmacopolæ à nundinis redierint, ubi Medicinalium defectum supplere possunt. *Conf. §. præced.* ubi tempus determinatum, quo Medici in Universitatibus visitationem instituere debent. Fieri autem debent visitationes, præprimis si suspicio adsit, ex improvise, haudque prius salutato Pharmacopœo, *Brandenb. Medic. Ordn. loc. cit.* ibi: ohnverwarnet / facile enim alias fieri posset, ut sese ante præpareret, allaboretque, unde hiatum Medicamentorum supplere queat, uti loquitur *Michaelis loc. cit. p. 624.* Addit tamen, si Pharmacopola sit vir bonus officiique memor, quod tunc medicus Visitationem ipsi indicare possit. Instuantur autem sumptibus Pharmacopœi, qui visitatoribus & imprimis Medicis honorarium dare tenetur, quia & ipsi visitatio Medicamentorum suorum apprime conducit, v. *Mi-*

Michael. l. c. Ammanni Medic. Critic. Discurs. 38. p. 263. Brandenb. Medic. Ordn. in præmissa Constit. Friderici Wilhelmi §. 11. ubi tamen dicitur, quod Magistratus & Pharmacopœi simul ad expensas istas teneantur.

§. V. Quemadmodum autem alias Medicus, si ad notitiam ejus pervenerit, quod confectionarius aliquis minus bene conficiat, id Curiae denuntiare tenetur, v. *Constit. Friderici 2. Cap. 1. §. 6. recensitam*; Ita multo magis, si in visitatione deprehendat Medicamenta deperdita & deperdita & inutilia, ea statim indicare & simul rejicere cogitur, die verdorbenen und unrichtigen Materialien sollen von stund an hinweg gethan und keine gefälschte Wahren zu halten verstattet werden / *Sächs. Land- & Ordn. d. A. 1550. tit. von Apotheken / fol. 30.* Neque adeo Medicamenta ita semel rejecta vendantur viliori pretio, nec in officina tolerentur, præsertim si usu interno fuerint destinata, *conf. Ammanni Medic. Crit. Discurs. 38. p. 263.* Licet autem, quæ de Visitationibus ita differuimus, bene admodum statuta sint, poena insuper 500. flor. dictata iis, qui visitationes intermissuri sint in *d. Ord. Prov. Sax. de A. 1550. d. fol. 50.* & Fridericus Imperator in *Constit. 3. suprac. 1. §. 7. apposita* ultimo supplicio feriendos censeat eos, qui fraudem in credito hoc ipsis officio admisisse probentur; Nihilominus tamen nonnulli, inter quos *Amman. in Irenico p. 187. de intermissione Visitationum* & non observantia cæterarum constitutionum acerbè conqueruntur. Cur, inquit, Pharmacopœi non adstringuntur juramento? Sic quid pro quo substituere non possent. Cur visitationes Pharmacopoliorum per dimidium ferme seculum prorsus neglectæ & intermissæ? Dispensatorium ubi? Certe credo Magistratum hic dormire in utramque aurem: per me dormiat! Ego, per Dei gratiam valeo, tu quoque Lector amice, cura ut valeas. Cujus querelæ, an justæ sint, scient illi, ad quos cura & visitatio Pharmacopoliorum spectat. Interim quantum ad Visitationes particulares seu privatas, de quibus in §. 3. meminimus, quæ à singulis Medicis, si quando pretiosa & paratu difficilia Medicamenta paranda sunt, institui possunt, v. *Michaelis*

lis loc. cit. p. 623. Klock. l. c. 19. Brandenb. Medic. Ordn. Tit. von Apothekern §. 23. in fin. fol. 18. ab init.

§. VI. Circa præparationem Medicamentorum operam dabit Magistratus sedulam, *partim*, ne acris, acida vel acetosa in vasis ferreis, æreis aut cupreis coquantur, quia horribile virus inde contrahunt, gustu fiunt abominabilia, & cuivis ventriculo, etiam valenti, intolerabilia, *vid. Klock. de Aerar. l. 2. C. 15. n. 18. partim*, ne Pharmacopœi in ullo quopiam Medicamento, à Medico præscripto, pro suo arbitratu quippiam mutant, dispungant, inferant, aut alia ratione vel modo, inconsulto & inscio Medico varient, & quid pro quo ponant, *id. ibid. n. 22. Boudewyn in Ventilabro Med. Theol. P. 2. qu. 7. p. 330. seqq.* Nam, si forte Medicus in præscribendo errorem committat, Pharmacopola autem hoc videat, tunc Medicum adire & illum consulere tenetur, *Boudewyn l. c. p. 334. Brandenb. Medic. Ordnung. Tit. von Apothekern §. 14. p. 13. partim* denique, ne inconsulto Medico purgantia, vomitoria, &c. secunda vice præparent, de quo in alleg. Brand. *M. O. d. l. §. 20. p. 15.* ita dispositum: Abgehohlete und albereit bezahlte Recepte, insonderheit die von einiger Wichtigkeit/bedencklicher oder gefehrlicher Consequence sind/als Purgantium, Vomitoriorum, Menses vel urinam moventium, starcker Sudoriferorum Opiatorum, und dergleichen sollen ohne Vorwissen und Bewilligung des Medici, zum andern mahl nicht wieder gemacht werden/ zumahlen hiedurch viel ungerimtes insonderheit mit denen Purgantibus, opiatis &c. verurrsachet werden kan.

§. VII. Quantum ad venditionem medicamentorum attinget, cum non desint homines malitiosi, qui medicamenta non ad sanitatem, sed mortem aliorum promovendam comparant, Magistratus cavebit, ne Pharmacopœi suspectis personis aliquid, præsertim purgantia, vomitoria, venena aut abortum procurantia vendant, qua de re post *Const. Crimin. Art. 37. in Ordin. Med. Goth. de Ann. 1694. cap. 2.* von denen Apothekern §. 3. tilis sanctio extat: Es hat kein Apotheker einiges Medicament, insonderheit simplicia & composita purgantia, vomitoria und
ander

andere freibende oder verdächtige medicamenta, vielweniger aber venena, ohne vorbewußt und consens des Medici weg zu geben / noch dergleichen den Seinigen zugestatten / es geschehe dann / was die letztere anbetrifft / auff Bozeigung gnugsamen Scheins von den unverdächtigen ehrlichen Leuten / und Anführung der Ursach / wozu die Medicamenta sollen gebraucht werden. v. Klock. l. c. num. 25. & 27. Ammann. Medic. Critic. Discurs. 6. p. 29. seqq. & Discurs. 60. p. 413. seqq. Præterea quoque animadvertendum Magistratui, ne Pharmacopœi quid pro quo, uti est in proverbio, ægrotantibus vendant, parum curantes an bonum, vel malum effectum habitura sint medicamenta, modo ipsorum crumena repleatur, v. hic pluribus Boudewin in Ventilabr. Med. Theol. P. 2. qu. 7. p. 333. Plures enim hac de causa occumbunt, alii in graviores incidunt infirmitates, dum liberare se putant, prout inquit Joh. Franc. Ripa in Tr. de peste. C. 4. n. 147. p. 145. & ejusmodi falsos aromatarios crimen stellionatus incurrere & graviter puniendos esse affirmat. Exemplum ejusmodi substitutionis, quando confectionem Alkermes ex Coccionella præparant, habet Ammann. in Med. Crit. Discurs. 16. n. 5. p. 146. ab init. ubi & de Thraſonico Pharmacopœorum more, qui se materialia immediatè ex Indiis & Hispania procurare venditant, nonnulla addita invenies.

§. VIII. Præprimis, vero eo respiciendum est, ut pondera justa sint in domo vel officina Pharmacopœi. Pondera hæc enim sunt limites quasi ac Regulæ, monstrantes viam, qua sine deflexione eundum, ne medicamenta vel in minori, ut decet, quantitate exhibeantur, & sic effectû sperato destituantur, vel cum excessu porrecta corpus aut lædant, aut totaliter destruant. Similiter circa pretium medicamentorum juste determinandum laborare debet Magistratus. Non poterit enim alias non evenire, quod & habendi libido, in Pharmacopœo, & necessitas emendi in ægro illū ad plus, quam justum est, exigendū instiget. Hinc, cū frequentiores, ut inquit Klock. loc. sæpè cit. n. 28 non adferantur & audiantur querelæ, quam de quorundā Pharmacopœo-

macopolarū iniquitate & ægrorum loculos emungendi impunitate, tabiosa avaritiā, sapienter à Magistratibus summis data lex est, qua remedium omnium, quæ in Pharmacopolio prostant, taxationem, censura Magistratus approbatam & typis descriptam in publicum emittere, eamque juxta medicamentorum ascendencia & descendencia pretia quotannis mutatam & renovatam evulgare jubetur. Unde in *Rec. Imp. de A. 1577. Tit. 34.* sancitum, daß die Obrigkeit jedes Orts den gebührliehen Werth der Materialien / weil sonst die Apotheker dieselbe übersehen und unleidlich steigern/sehen sollen/idem dispositum in der *Sächs. Tax-Ordn. de A. 1623. Class. 2. Tit. Material- und Apotheker. Wahren* & in der *Landes-Ordn. de An. 1550. Tit. von Apothekern/ fol. 30. conf. & Constitut. 2. Friderici, Cap. 1. §. 6. recensita*, quemadmodum etiam hodie varias pro varietate locorum constitutiones de Taxa medicamentorum, e.g. Die Chur Brandenburgische/ Sachsen Gothaische/ Leipziger Tax-Ordnung/ promulgatas & typis exscriptas habemus.

§. IX. Juxta ea quoque, quæ jam supra c. 2. §. 16. diximus, prohibendi erunt Pharmacopœi per Magistratum, ne officii sui immemores aliena appetere, seu Praxin medicam exercere intendant. Non raro enim quidam experientiæ fallaci fidentes, promiscue quibuslibet operam suam, nihil minus, quam medicam, obtrudunt, mortemque certam vendunt, v. *Speidel. Specul. Voc. Apotheker. Narrat Conring. de antiquit. Acad. Diss. 2. p. 57.* in Montepessulano, antiquissimo & celeberrimo artis Medicæ emporio, si quis Medicum se mentitus fuerit, mox eundem in asinum strigosum &, si inventus, scabidum raptum, adversus tota urbe circumductum, ludibrio omnibus expositum, vapulasse, laceratum, sordibus omnis generis conspurcatum & urbe ejectum fuisse: illuc nunquam rediturum, nisi maximo malo, optatque ut & alibi passim idem fieret. Licet autem huic Conringii voto & approbationi ejusmodi Processus vere bestialis, minime calculum nostrum adjiciamus, id tamen & cum eo credimus, si in omnes medicastros Magistratus severe animadverteret, pauciores incuria ejusmodi sortis hominum morituros fore. Quamvis nesciam an non hic major culpa sit con-

fulentium, quam consilia dantium. Unde non ineptè Princeps aliquis imploranti ejus opem contra medicum mulorum, qui supplicanti medicamento dato nocuerat, si non fuisses mulus, ait, non consuluiſſes medicum mulorum.

§. X. Porro ea, quæ de pactis inter Medicum & ægrotum non ineundis, vulgo tradunt Syſtematici, ob paritatem rationis etiam ad Pharmacopolas extendi poſſunt. Licet enim ex *l. 3. ff. de extraordin. Cogn.* quæ communiter allegari ſolet, generalem & univerſalem illam aſſertionem deduci non poſſe, ſed ibi de caſu ſpeciali, ubi Medicus contra bonam fidem adverſa medicamenta inferendo, ægrotum ad vendendum compulerat, ſermonein eſſe rectè exiſtimet *Struv. S. I. C. Ex. 23. th. 3.* Tamen ſi eam rationem acceptamus, quod ægrotus in neceſſitate conſtitutus Medicum irritare nolens, concuſſione quaſi ad contrahendum raptus, videatur, utique illa etiam in Pharmacopœum, qui non minus Medico mala medicamenta ſuppeditando nocere poteſt, quadrabit. Non ſolum ergo illud, quod diximus, ſed & hoc, quod ſequitur, præcavere ſtudebit Magiſtratus, ſcilicet ne Pharmacopœi cum Medicis in detrimentum ægroti, tanquam tertii, pactum aliquod ineant. Quo pejor, eo vetuſtior tamen videtur iſta negotiatio, cui jam obviam ire ſtudit *Imperator Fridericus in Conſtit. 2. Cap. 1. §. 6. relata*, ibi: *Non contrahat ſocietatem cum Confectionariis.* Sane *Bouderwyn in Ventiſlabro Med. Theol. P. 2. qv. 48. p. 283.* acerbè conqueritur, quod aliqui Medici nimium proprio, vel Pharmacopolæ lucro inhiſcent, ejusque ratione ſimplicioribus, viliorisque pretii medicaminibus relictis, quamvis æqualis, aut etiam majoris virtutis ſint, ad pretioſora quantumvis non neceſſaria recurrant, ut burſam pharmacopœi ſaginent, atque ex eo, quod peſſimum, etiam propriam, &c. Quemadmodum autem probi & pii Medici ab ejusmodi technis & machinationibus ſua ſponte abhorrent; ita è contrario fraudulentia multorum talia machinantium occurrere, hic labor certè, hoc opus eſt.

§. XI. Fœcunda inter homines corruptos ſunt vitia, nec tam anguſtis cancellis, uti virtutes quidem, ſe includi patiuntur. Latiffimus ergo de Cura magiſtratus circa cohibenda variorum generum vitia Pharmacopœorū, differendi campus adhuc nobis

superesset. Possemus singula enumerare, detrimenta ex illis propullulantia ob oculos ponere & monita ad Magistratum spectantia iusto ordine subungere. Verum ad finem propere-
mus. Pauca ergo adhuc breviter & per indicem apposuisse suf-
ficiat. Prospiciendum potissimum, ne Pharmacopœi ebrieta-
ti, commestationibus & omnis generis luxui assuevant, inor-
dinata enim exinde vita, bonorum dissipatio & neglectus officii
ortum suum trahunt; ne se variis negotiis extraneis immisce-
ant, atque sic ipsi præparatione Medicamentorum vacare non
possint: ut pauciores potius, easque optimis Medicamentis
repletas pyxides, quam plures vacuas habere annitantur, ne ex
vetustis, viribus destitutis speciebus, Medicamenta præparent,
eademque, pro optimis venditent: ut sufficientem diligentiam
& munditiam adhibeant, non autem in pyxidibus & Mor-
tariis, in quibus venena reservata fuerunt, vel contusa, interna
etiam Medicamina vel condant, vel præparent, tunc enim re-
vera dici posset, *Mortem in olla esse*. Uno verbo, ne quid admit-
tant, quod cum fidelitate & sinceritate, quæ à bono Pharmaco-
pola requiritur, pugnare videri possit, *conf. Boudewyns Venti-*
labr. Med. Theol. p. 2. qu. 7. p. 332. 333. De erroribus Pharmaco-
pœorum circa electionem, quantitatem, compositionem, æta-
tem & usum Medicamentorum *v. Pauli Zachie Quæst. Med.*
Legal. l. 6. tit. 1. quæst. 10.

§. XI. Quemadmodum autem denique Magistratus ex of-
ficio in delicta à Pharmacopœis admissa animadvertere potest,
imo tenetur, ita ut, si dolo malo venenosa aut alia periculosa
Medicamina ægrotanti porrexerit, aut cum eumentibus illa in
perniciem aliorum colluserit Pharmacopœus, capite plecti,
arg. Const. Crim. Art. 134. in aliis autem delictis arbitraria pœna
illi imponi possit; Ita etiam quam maximam operam dabit, ut
si quis forte Pharmacopœus vel ob dolum, vel culpam, cui et-
iam imperitiam annumeramus, à læso ad consequendum id,
quod sus interest, conventus in iudicio fuerit, iustitia querenti
citra ullum respectum administretur, ut & cautius mercari di-
scant Pharmacopœi, & ægrotantes non exinde damnum aut
ipsam mortem etiam timere necesse habeant, unde auxilium
expectare debebant. Nullum vero restat dubium, Pharmaco-

pœos damnum dantes actione legis Aquiliæ conveniri posse
arg. l. 7. 8. pr. ff. ad l. Aquil. Memoratur equidem in *d. l. 7. § 8.* actio
 locati, sed eam hodie locum non habere arbitror, sed potius a-
 ctionem præscriptis verbis. Alia enim ratio erat jure Romano,
 ubi Medicina exercebatur à servis, adeoq; operæ Medicæ erant
 locari solitæ. Hodie autem dignitas Medicorum, & eorum ar-
 gumento etiam Pharmacopœorum postulat, ut operæ eorum
 eximantur ex operis mercenariorum seu locari solitis.

ADDITIO.

*Ut si nos Typographus, ut adeo festinantes Ordinationem po-
 liticam Ducatus Magdeb. de A. 1688. evolvere omiserimus. Inte-
 rim ut harmoniam inter ea, quæ diximus in Dissertatione, & all.
 Ordinationem ostendamus, pauca hæc subjungere placuit. Quæ
 in cap. 2. §. 2. §. 1. 2. 3. adduximus, habentur in d. Ord. cap. 25. §. 5. 6. 13.
 17. 18. 21. 24. 25. 26. 27. 59. 60. usq; ad 74. ubi & plura alia ad officium
 Pharmacopœorum spectantia, tam generalia, quam specialia,
 inveniuntur. De juramento, de quo in Diss. C. 2. §. 4. agit §. 16. d.
 Ordin. De jure prælationis C. 2. §. 10. Diss. habetur in §. 75. Privi-
 legia in §. 11. 12. 14. 15. d. Cap. 2. recensita adstruuntur in §. 1. 12. 86. 87.
 88. & 89. addito hoc, quod, quemadmodum Pharmacopœi Medicis
 ægrotantibus pharmaca gratis suppeditare debent, ita & Medi-
 ci illos sine remuneratione curare debeant, si forte ægrotent, d.
 cap. 25. §. 9. & 20. De interdicta ipsis Praxi Medica §. 16. C. 2. Diss.
 agit §. 20. Quæ in cap. 3. §. 2. diximus, conveniunt cum §. 8. quæ de
 Visitationib; in §. 3. 4. cum §. 4. 14. 81. 82. De præparatione & ven-
 ditione medicamentorum quæ attulimus in §. 6. 7. & 8. d. Cap. 3.
 Dissert. constituuntur in §. 5. 24. 60. 61. ad 71. & de Venenis aliisq;
 caute vendendis in §. 72. 73. 74. conf. & §. 19. 22. & 23. ubi de Me-
 dicamentis non substituendis & c. agitur, Plurima alia circa
 receptionem & officium ministrorum & famulorum der Apothe-
 cker Gesellen und Lehr-Jungen observanda, & quot annos hi arti
 pharmaceuticæ addiscendæ insumere necesse habeant, disposita
 ibidem reperiuntur in §. 10. 15. 28. 29. seqq. usque ad 50. quæ, cum
 ad propositum nostrum directe non pertinuerint, atque hinc in
 Dissertatione pauca de illis inveniantur, ibidem legi
 possunt.*

poeos damnum dantes actione legis Aquiliæ conveniri posse
arg. l. 7. 8. pr. ff. ad l. Aquil. Memoratur equidem in *d. l. 7. § 8.* actio
 locati, sed eam hodie locum non habere arbitror, sed potius a-
 ctionem præscriptis verbis. Alia enim ratio erat jure Romano,
 ubi Medicina exercebatur à servis, adeoq; operæ Medicæ erant
 locari solitæ. Hodie autem dignitas Medicorum, & eorum ar-
 gumento etiam Pharmacopœorum postulat, ut operæ eorum
 eximantur ex operis mercenariorum seu locari solitis.

ADDITIO.

*Ut si nos Typographus, ut adeo festinantes Ordinationem po-
 liticam Ducatus Magdeb. de A. 1688. evolvere omiserimus. Inte-
 rim ut harmoniam inter ea, quæ diximus in Dissertatione, & all.
 Ordinationem ostendamus, pauca hæc subungere placuit. Quæ
 in cap. 2. §. 2. §. 1. 2. 3. adduximus, habentur in d. Ord. cap. 25. §. 5. 6. 13.
 17. 18. 21. 24. 25. 26. 27. 59. 60. usq; ad 74. ubi & plura alia ad officium
 Pharmacopœorum spectantia, tam generalia, quam specialia,
 inveniuntur. De juramento, de quo in Diff. C. 2. §. 4. agit §. 16. d.
 Ordin. De jure prælationis C. 2. §. 10. Diff. habetur in §. 75. Privi-
 legia in §. 11. 12. 14. 15. d. Cap. 2. recensita adstruuntur in §. 1. 12. 86. 87.
 88. & 89. addito hoc, quod, quemadmodum Pharmacopœi Medicis
 ægrotantibus pharmaca gratis suppeditare debent, ita & Medi-
 ci illos sine remuneratione curare debeant, si forte ægrotent, d.
 cap. 25. §. 9. & 20. De interdicta ipsis Praxi Medica §. 16. C. 2. Diff.
 agit §. 20. Quæ in cap. 3. §. 2. diximus, conveniunt cum §. 8. quæ de
 Visitationib; in §. 3. 4. cum §. 4. 14. 81. 82. De præparatione & ven-
 ditione medicamentorum quæ attulimus in §. 6. 7. & 8. d. Cap. 3.
 Dissert. constituuntur in §. 5. 24. 60. 61. ad 71. & de Venenis aliisq;
 caute vendendis in §. 72. 73. 74. conf. & §. 19. 22. & 23. ubi de Me-
 dicamentis non substituendis &c. agitur, Plurima alia circa
 receptionem & officium ministrorum & famulorum der Apothe-
 cker Gesellen und Lehr-Jungen observanda, & quot annos hi arti
 pharmaceuticæ addiscendæ insumere necesse habeant, disposita
 ibidem reperiuntur in §. 10. 15. 28. 29. seqq. usque ad 50. quæ, cum
 ad propositum nostrum directe non pertinuerint, atque hinc in
 Dissertatione pauca de illis inveniantur, ibidem legi
 possunt.*

Thomasius, Christian, / Fritsch, Christian Ludwig, / Henckel, Christian.

Dissertatio Inauguralis, De Jure Circa Pharmacopolia Civitatum

Halae Magdebvrgicae 1711

4 Diss. 1542#Beibd.3

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10816326-0

VD18 15150631